

Arttu Metsälä

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN PIKAVIPPIEN KÄYTTÖ

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN OPISKELIJOIDEN PIKAVIPPIEN KÄYTTÖ

Arttu Metsälä
Opinnäytetyö
Kevät 2019
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalous, Oikeus ja hallinto

Tekijä(t): Arttu Metsälä

Opinnäytetyön nimi: Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavippien käyttö

Työn ohjaaja: Lea Isopoussu-Koponen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2019

Sivumäärä: 45 + 8

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavippien käyttöä. Valitsin aiheen sen ajankohtaisuuden takia. Pikavippien käyttö on kasvussa ja niitä koskevaa lainsäädäntöä ollaan kiristämässä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kuinka moni Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoista on käyttänyt pikavippiä ja kuinka monelle pikavippiä ottaneelle opiskelijalle niistä on koitunut ongelmia. Lisäksi tavoitteena oli selvittää aiheutuneiden ongelmien laatu, pikavippien käyttötarkoitus sekä yleisiä mielipiteitä pikavipeistä. Opinnäytetyöllä ei ollut toimeksiantajaa.

Teoreettisessa osassa käsiteltiin toimialan taustaa alan historian ja markkinoinnin näkökulmasta sekä käsitteinä pikavipin hakuprosessia, takaisinmaksua, pikavippikierrettä, perintää, maksuhäiriömerkintää sekä viivästyskorkoa ja muita kuluja. Tietoperustana toimivat lainsäädäntö, hallituksen esitykset, kirjallisuus ja virastojen www-sivut.

Opinnäytetyön empiriaosuudessa tutkittiin Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavippien käyttöä selvittämällä niitä käyttäneiden henkilöiden määrä, kuinka monelle niistä oli aiheutunut ongelmia, aiheutuneiden ongelmien laatu, pikavippien käyttötarkoitukset sekä yleiset mielipiteet pikavipeistä. Kysely toteutettiin sähköisenä kyselytutkimuksena, johon vastasi 187 opiskelijaa 8874 opiskelijasta. Kyselyn vastausprosentiksi muodostui 2,1%.

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista pikavippejä oli käyttänyt lähes joka viides ja niistä oli aiheutunut ongelmia noin 44 prosentille vastaajista. Yleisimpiä ongelmia olivat velkakierre, maksuhäiriömerkintä ja perintä. Käyttötarkoituksista suosituimpia olivat yllättävät kuluerät, normaalit elämiseen liittyvät kulut sekä juhliminen. Yleiset mielipiteet pikavipeistä olivat pääosin negatiivisia, mutta joidenkin vastaajien mielestä pikavipit ovat hyödyllinen lainamuoto, jos niitä osataan käyttää oikein.

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että pikavippejä käytetään opiskelijoiden keskuudessa suhteellisen paljon ja että pikavipeistä aiheutuu vakaviakin ongelmia todella suurelle prosentille niitä käyttäneille. Pääsääntöisesti pikavippejä käytetään välttämättömiin menoihin, mutta myös esimerkiksi juhlimiseen. Tulosten perusteella voidaan todeta myös, että mielikuvat pikavipeistä ovat pääosin negatiivisia ja niitä käytetään vain viimeisenä keinona. Jatkotutkimusaiheena esitetään vastaavan tutkimuksen tekemistä muutama vuosi sen jälkeen, kun vireillä oleva lakimuutos on tullut voimaan.

Asiasanat: Pikavippi, velkakierre, maksuhäiriömerkintä, ulosotto, perintä.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, Law and administration

Author(s): Arttu Metsälä

Title of thesis: Use of instant loans among students of Oulu University of Applied Sciences

Supervisor(s): Lea Isopoussu-Koponen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2019 Number of pages: 45 + 8

The purpose of this thesis was to examine the usage of instant cash loans among the students of Oulu University of Applied Sciences. The topic was selected due to its topicality. The use of instant cash loans is on the increase and the government is revising the legislation related to the industry. The goal of the thesis was to discover how many students from Oulu University of Applied Sciences have used instant cash loans and how many students have had issues caused by them. Additional goals were to investigate what kind of problems instant cash loans caused, the purpose of using the instant cash loans and general opinions about them. This thesis did not have a commissioner.

The theoretical part of the thesis discussed the background of the industry. The subject was examined from two different viewpoints: marketing and history. This part also included the concepts of the instant cash loan application process, repayment, circle of debt, debt collection, bad credit record and interest on delayed payments and other expenses. The theoretical framework mainly consisted of legislation, government proposals, literature and bureau websites. The empirical part was carried out by conducting an online survey taken by 187 students out of 8874 students. The response rate was 2,1%.

Almost every fifth student of those who filled in the survey had used instant cash loans. Instant cash loans had caused problems to approximately 44 percent of the students who had used them. The most common problems were related to circle of debt, bad credit record and debt collection. The most popular purposes of use were unforeseen expenses, normal costs of living and partying. General opinions about instant cash loans were mainly characterized as negative but some of the students found the instant cash loans useful form of taking a loan if used correctly.

The results show that students use instant cash loans relatively a lot and that they cause serious problems to a very big percentage of their users. Instant cash loans are mostly used for covering essential expenses, but they are also used to finance partying. Based on the results it can be stated, that impressions of the instant cash loans are mainly negative, and they are used as a last measure. As a follow-up study a similar type on research could be conducted a few years after the pending amendments to the legislation have passed.

Keywords: Instant cash loan, circle of debt, bad credit record, debt recovery procedure, debt collection

LYHENTEET

KSL	Kuluttajansuojalaki 38/1978
KorkoL	Korkolaki 633/1982
OK	Oikeudenkäymiskaari 4/1734
TaVM	Talousvaliokunnan mietintö
UK	Ulosottoakaari 15.6.2007/705

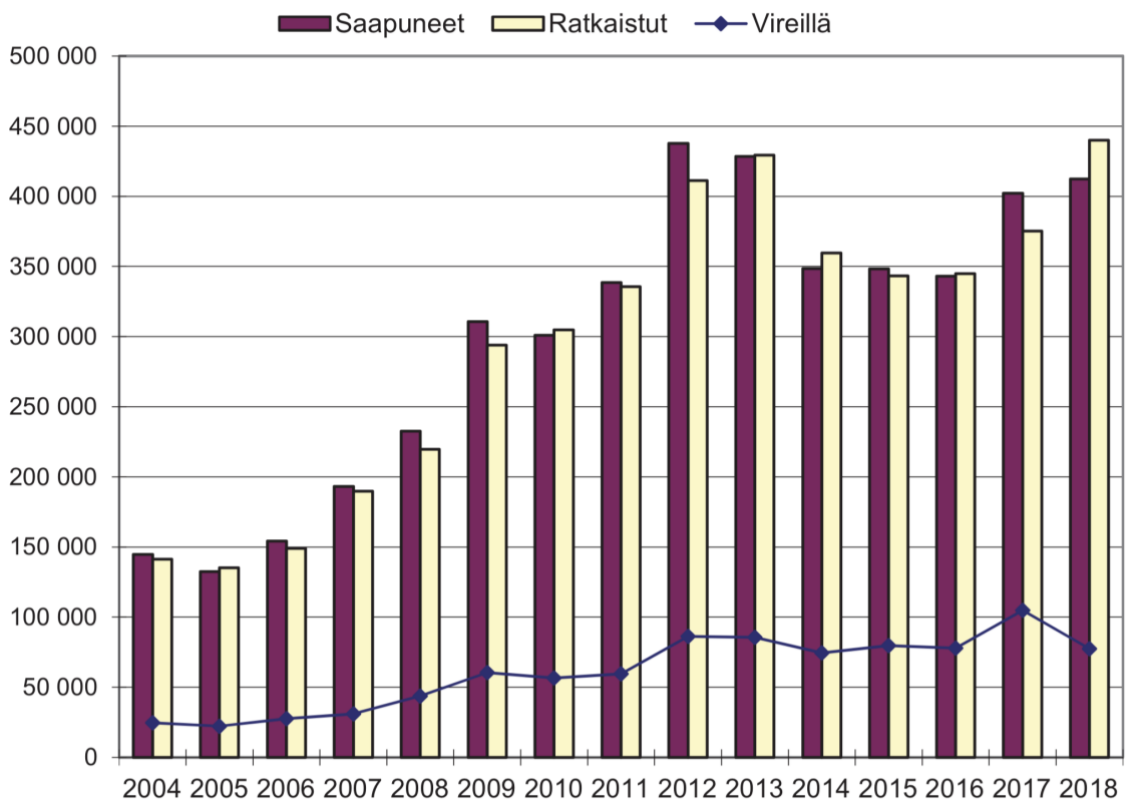
SISÄLLYS

LYHENTEET.....	5
1 JOHDANTO.....	7
1.1 Tutkimustavoitteet ja tutkimusmenetelmä	8
1.2 Aiheen rajaus ja tärkeimmät lähteet	9
1.3 Keskeiset käsitteet	9
2 TOIMIALAN TAUSTAA.....	11
2.1 Toimialan kehitys	11
2.2 Pikavippien markkinointi.....	14
3 LUOTONSAANNISTA MAKSUHÄIRIÖMERKINTÄÄN.....	16
3.1 Hakuprosessi	16
3.2 Takaisinmaksu	17
3.3 Pikavippikierre.....	17
3.4 Perintä.....	18
3.5 Maksuhäiriömerkintä	19
3.6 Viivästyskorko ja muut kulut.....	20
4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TOTEUTUS	22
4.1 Määrällinen tutkimus	22
4.2 Sähköinen kyselytutkimus.....	22
4.3 Kyselylomake.....	23
4.4 Aineistokuvaus.....	23
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
5.1 Vastaajien taustatiedot.....	25
5.2 Pikavippien käyttäjien kokemuksia.....	31
5.3 Yleisiä mielipiteitä pikavipeistä.....	36
5.4 Vertailu 2012 tutkimukseen.....	38
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	39
7 POHDINTA.....	41
LÄHTEET.....	43
LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkin Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavippien käyttöä, niistä aiheutuneita ongelmia sekä yleisiä kokemuksia pikavipeistä. Pikavippien käyttö on ajankohtainen aihe, sillä niiden mainonta ja käyttö on lisääntynyt viime vuosien aikana huomattavasti. Muistatko enää aikaa, jolloin mainoskatkon tai automatkan aikana ei tullut yhtään mainosta pikavipeistä?

Pikavippien käytön kasvua ja niistä aiheutuneiden ongelmien määrää havainnollistaa hyvin käräjäoikeuksiin saapuneiden summaaristen, eli riidattomia saatavia koskevien asioiden määrä (Kuvio 1). Vuonna 2018 käräjäoikeuksiin saapui 413 147 summaarista asiaa. Summaarisista asioista suurin osa koskee riidattomia saatavia. Vuonna 2017 samaisia asioita saapui käräjäoikeuksiin noin 10 000 vähemmän. Kymmenen vuoden takaiseen määrään verrattuna summaaristen asioiden määrä on kasvanut melkein sadalla prosentilla. (Ahola, Pajuniemi & Pajukangas 2019, 35 & 56.)

KUVIO 1. Summaariset asiat käräjäoikeuksissa. (Ahola ym. 2019, 56.)

Aiheesta tekee myös ajankohtaisen se, että hallitus on esittänyt uudistusta koskien pikavippien korkosääntelyä ja muita luottokustannuksia. Edellisen kerran pikavippejä koskeva lakimuutos tehtiin vuonna 2013, jolloin alle 2000 euron pikavippeihin asetettiin 50 prosentin korkokatto. Vireillä oleva uudistus asettaisi korkokaton myös yli 2000 euron pikavipeille. Korkokatto tulisi olemaan 20 prosenttia ja muut luottokustannukset saisivat olla enintään 0,01 prosenttia päivässä laskettuna luottosummasta ja enintään 150 euroa vuodessa.

Päätin tehdä tutkimuksen opiskelijoiden pikavippien käytöstä luettuani Tommi Muhosen 2012 opinnäytetyön aiheesta Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavipin käyttö. Tekijä esitti jatkotutkimusaiheeksi uutta tutkimusta samasta aiheesta muutaman vuoden päästä. Opiskelijoiden pikavippien käytöstä ei ole tehty tutkimusta vuoden 2015 jälkeen, joten tutkimus on tarpeellinen ajantasaisen tiedon tuottamiseksi.

1.1 Tutkimustavoitteet ja tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön ensisijaisena tavoitteena on selvittää kuinka moni Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoista on käyttänyt pikavippiä ja kuinka monelle pikavipin ottaneelle niistä on aiheutunut ongelmia. Toisena tavoitteena on selvittää millaisia seuraamuksia pikavipin ottamisesta on mahdollisesti seurannut ja mihin tarkoitukseen pikavippi on otettu. Opinnäytetyön avulla pyritään lisäksi selvittämään Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yleisiä mielipiteitä pikavipeistä.

Opinnäytetyön tavoitteisiin pyritään vastaamaan seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Kuinka moni Oulun ammattikorkeakoulun opiskelija on käyttänyt pikavippiä?
2. Kuinka monelle on aiheutunut ongelmia pikavipistä?
3. Millaisia ongelmia pikavipistä on aiheutunut?
4. Mihin tarkoitukseen pikavippi on otettu?
5. Mikä on Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yleinen mielipide pikavipeistä?

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on käytetty määrällistä tutkimusta, koska tutkimuksen kohteena on suuri otos ja tutkimus tuottaa paljon numeerista dataa, jota pystytään kuvaamaan numeroiden avulla ja havainnollistamaan taulukoilla ja kuvioilla. Tutkimuksessa pyritään

selvittämään myös syy- ja seuraussuhteita, joita pystytään selvittämään määrällisellä tutkimusmenetelmällä.

Tutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä on käytetty sähköistä kyselyä, johon opiskelijat ovat voineet vastata Oulun ammattikorkeakoulun intrassa. Sähköisen kyselyn käyttäminen mahdollistaa vastauksien saamisen nopeasti ja taloudellisesti. Sähköinen tiedonkeruu vähentää myös virheiden määrää, koska tuloksia ei tarvitse purkaa paperilta sähköiseen muotoon.

1.2 Aiheen rajaus ja tärkeimmät lähteet

Pikavipeistä on tehty vuosien varrella joitakin erilaisia tutkimuksia ja opinnäytetöitä. Suurin osa aikaisemmista tutkimuksista koskee pikavipeistä koituneita seuraamuksia, kuluttajaluottojen lainsäädäntöä ja nuorten kulutusluottojen käyttöä yleisesti. Tämä opinnäytetyö eroaa aikaisemmista tutkimuksista siten, että tutkimuksen aiheena on tutkia nimenomaan Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavippien käyttöä ja opiskelijoiden yleisiä mielipiteitä pikavipeistä. Opinnäytetyön tarkoituksena ei ole tutkia muita kuluttajaluottojen muotoja, luotonantajia, kulutustottumuksia tai nuorten pikavippien käyttöä yleisesti.

Opinnäytetyön tärkeimpiä lähteitä ovat kuluttajansuojalaki, oikeudenkäymiskaari, laki saatavien perinnästä ja hallituksen esitykset. Muina lähteinä on käytetty pääasiassa toimialaan liittyvien virastojen, kuten aluehallintoviraston ja kilpailu- ja kuluttajaviraston www-sivuja, valtiohallinnon julkaisuja ja tilastokeskuksen tilastoja pienlainayrityksistä.

1.3 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyössä esiintyy useita luottoihin liittyviä käsitteitä. Tärkeimpiä käsitteitä kokonaisuuden ymmärtämiseksi ovat kuluttajaluotto, pikavippi, luottokustannukset, todellinen vuosikorko ja luotonantaja.

Kuluttajaluotolla tarkoitetaan luottoa, jonka luotonantaja myöntää tai lupaa sopimuksen mukaan kuluttajalle lainana, maksunlykkäyksenä tai muuna vastaavana taloudellisena maksujärjestelyinä (Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38, 7:1 §). Kuluttajaluottoja ovat esimerkiksi pankkilainat, osamaksukaupat, tili- ja luottokorttiluotot sekä pikavipit (Kuluttajaliitto 2019, hakupäivä 15.2.2019).

Pikavipeillä tarkoitetaan ilman vakuutta myönnettäviä ja summaltaan pieniä kuluttajaluottoja, joita haetaan internetissä tai tekstiviestillä tehtävällä lainahakemuksella. Pikavipeille on tunnuksenomaista nopea luottopäätös, lyhyt takaisinmaksuaika sekä korkeat korot ja muut luottokustannukset. (Keinänen & Vartiainen 2016, 1.)

Luottokustannuksilla tarkoitetaan luotosta velallisen maksettavaksi tulevien korkojen, kulujen ja muiden maksujen yhteismäärää. Kuluttajaluottojen tyypillisimpiä kustannuksia ovat korot, tilinhoitomaksut ja avausmaksut, jotka muodostavat luotolle todellisen vuosikoron. (Oikeuslaitos 2018, hakupäivä 22.3.2019.)

Todellinen vuosikorko on korkoprosentti, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014a, hakupäivä 12.3.2019). Todelliseen vuosikorkoon laskettavia korkoja ja muita luottokustannuksia ovat viitekorot, tilinhoitomaksut ja avausmaksut. Todellinen vuosikorko on siis tunnusluku, jonka avulla kuluttajat voivat vertailla lainanantajien tarjoamia saman suuruisia ja pituisia lainoja. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014d, hakupäivä 12.3.2019.)

Luotonantajalla tarkoitetaan elinkeinoharjoittajia, jotka myöntävät kuluttajansuojalain mukaisia kuluttajaluottoja (Laki eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä 14.10.2016/853 1 §). Elinkeinoharjoittajan on ilmoitettava itsensä Etelä-Suomen Aluehallintoviraston ylläpitämään rekisteriin merkitsemistä varten, jos sen tarkoituksena on tarjota kuluttajansuojalain soveltamisalaan kuuluvia kuluttajaluottoja tai välittää vertaislainoja (Aluehallintovirasto 2019a, hakupäivä 20.3.2019).

2 TOIMIALAN TAUSTAA

Pikavippiala syntyi Suomeen vuonna 2005, jonka jälkeen alan markkinat ovat kasvaneet voimakkaasti. Pikavippejä haettiin alkuvuosina pääsääntöisesti tekstiviestillä. Lainasummat liikkuivat 20-1000 euron välillä ja takaisinmaksuaika vaihteli viikosta kolmeen kuukauteen. Pikavippien luottokustannukset muodostuivat vipin käsittely- ja toimituskuluista sekä maksullisista tekstiviesteistä, joilla pikavippiä haettiin. 46% pikavippiyrityksistä ei ilmoittanut asiakkaalle pikavipin todellista vuosikorkoa, joka helpottaa vippien hintojen ja luottokustannusten vertailua. Kuluttajansuojalain mukaan todellista vuosikorkoa ei tarvinnut ilmoittaa, jos laina-aika oli alle kolme kuukautta. Pieni osa yrityksistä siirsi pikavippejä asiakkaan ilmoittamalle tilille ympäri vuorokauden. Tekstiviestillä haettava pikavippi mahdollisti pikavipin ottamisen omalle tilille toisen henkilön tiedoilla. Väärinkäytökseen riitti, että petoksen tekijällä oli pääsy toisen henkilön puhelimeen ja tiedossa henkilön osoitetiedot, henkilötiedot ja henkilötunnus. (Muttalainen & Valkama 2008, 11-14.)

Pikavippejä tarjoavia yrityksiä syntyi alalle eniten vuosina 2006-2007 ja vuoteen 2008 mennessä alalla toimi jo melkein 50 pikavippejä myöntävää yritystä (Muttalainen & Valkama 2008, 8-9). Pikavippeihin on liittynyt erilaisia ongelmia niiden markkinoille tulosta asti. Syntyneitä ongelmia on ratkottu useaan otteeseen muuttamalla kuluttajaluottoja koskevaa lainsäädäntöä. (HE 230/2018 vp, 4.)

2.1 Toimialan kehitys

Pikavippeihin liittyviä tunnuslukuja alettiin tilastoida vasta vuodesta 2008 lähtien. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2008 myönnettiin yli miljoona pikavippiä, joiden yhteismäärä oli hieman vajaa 188 miljoonaa euroa. Pikavippien yhteismäärästä maksettiin luottokustannuksia yhteensä yli 44 miljoonaa euroa. Keskimääräinen lainamäärä oli 183 euroa. Pikavippialan syntymän jälkeen pikavippeihin liittyvät velkomustuomiot lisääntyivät kolmessa vuodessa 20 000 tuomiosta melkein 80 000 tuomioon. (HE 64/2009 vp, 4.)

Vuonna 2009 hallitus esitti muutoksia kuluttajansuojalakiin, rikoslakiin ja korkolakiin tavoitteenaan vähentää pikavippien tarjonnassa esiintyneitä ongelmia. Hallituksen esityksen mukaan todellinen vuosikorko tulisi ilmoittaa myös pieniä ja lyhytaikaisia luottoja markkinoitaessa, jotta kuluttajilla olisi

mahdollisuus saada asianmukaista tietoa vippien vertailemiseksi. Toisena muutoksena hallitus esitti, että luotonantajien tulisi vahvistaa luotonhakijan henkilöllisyys huolellisesti väärinkäytösten estämiseksi. Hallitus esitti myös, että pikavippiä ei saisi siirtää hakijalle silloin, kun sitä haetaan ja se myönnetään yöaikaan. (HE 64/2009 vp, 16-18.)

Muutokset pikavippejä koskevaan lainsäädäntöön eivät kuitenkaan hidastaneet alan kehitystä toivotulla tavalla. Vuosina 2009-2010 uusia pikavippejä myönnettiin yhteensä noin 2,3 miljoonaa kappaletta yhteismäärältään hieman yli 470 miljoonaa euroa. Näistä pikavipeistä kuluttajat maksoivat luottokustannuksia yhteensä yli 123 miljoonaa euroa. Keskimääräinen lainamäärä oli 203 euroa ja keskimääräinen takaisinmaksuaika 29 päivää. Myös pikavippiyritysten määrä kasvoi siten, että vuoden 2010 lopussa yrityksiä oli markkinoilla 63. (Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2008-2009, 2010; Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2009-2010, 2011.)

Vuonna 2010 hallitus esitti jälleen muutoksia pikavippejä koskevaan lainsäädäntöön. Hallitus esitti, että kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevaa säädäntöä tarkennetaan uuden kulutusluottodirektiivin mukaisesti. Tarkennuksia esitettiin muun muassa kuluttajaluoton mainonnassa annettaviin tietoihin, ennen luottosopimuksen tekemistä annettaviin tietoihin, kuluttajan luottokelpoisuuden arviointiin, luoton ennenaikaiseen takaisinmaksuun ja luottosopimuksen peruuttamisoikeuteen. Merkittävimpänä uudistuksena hallitus esitti, että kuluttajaluottojen tarjoaminen säädettäisiin rekisteröintiä edellyttäväksi elinkeinoksi erillisellä lailla. Hallituksen esityksen mukaan rekisteröinnillä varmistettaisiin pikavippiyritysten luotettavuus ja pätevyys sekä helpotettaisiin niiden valvontaa. (HE 24/2010 vp, 12-18.)

Vuosina 2011-2012 pikavippien käyttö jatkoi edelleen kasvuaan. Kahden vuoden aikana pikavippejä myönnettiin yhteensä yli 716 miljoonan euron edestä ja yhteensä vähän alle kolme miljoonaa kappaletta. Luottokustannuksia kuluttajat maksoivat kahden vuoden aikana noin 170 miljoonan euron edestä. Keskimääräinen lainamäärä oli 240 euroa ja keskimääräinen takaisinmaksuaika 34 päivää. Vuoden 2012 lopussa toimialalla toimi 82 yritystä. Pikavippeihin liittyvien velkomustuomioiden määrä yli tuplaantui vuodesta 2008 vuoteen 2011 mennessä. Vuonna 2011 annettiin jo lähes 180 000 velkomustuomiota, eli noin 100 000 tuomiota enemmän kuin vuonna 2008. (HE 78/2012 vp, 4.)

Vuonna 2012 hallitus esitti pikavippejä koskevaan lainsäädäntöön isoja uudistuksia. Suurimpana muutoksena hallituksen esityksessä ehdotettiin korkokattoa alle 2000 euron luottoihin. Korkokatto

vähentäisi pikavipeistä syntyviä velkaongelmia ja mahdollistaisi pienten luottojen saannin kohtuullisemmin ehdoin. Pienempinä muutoksina esitettiin kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin tiukentamista ja lisämaksullisten tekstiviestipalveluiden käytön muuttamista hyvän luotonantotavan vastaiseksi. (HE 78/2012 vp, 1.)

Pikavippejä koskevan lainsäädännön muutokset tuottivat tulosta, sillä vuosina 2013-2014 pikavippien euromääräinen yhteissumma oli noin 490 miljoonaa. Uusia pikavippejä myönnettiin kahden vuoden ajanjaksona noin 1,4 miljoonaa kappaletta. Luottokustannuksia kuluttajat maksoivat noin 85 miljoonaa euroa. Muiden tunnuslukujen laskiessa keskimääräinen lainamäärä kasvoi 376 euroon ja keskimääräinen takaisinmaksuaika 73 päivään. (Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2011-2013, 2014; Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2013-2014, 2015.)

Vuonna 2013 voimaan tulleessa lakimuutoksessa korkokatto asetettiin pelkästään alle 2000 euron luotoille, koska suurimmat ongelmat liittyivät nimenomaan pienempiin luottoihin. Korkokaton asettamisen jälkeen kuluttajaluottojen kappalemäärät, euromääräinen yhteissumma ja luotoista maksetut luottokustannukset vähenivät, mutta luotonantajat siirtyivät pian tarjoamaan korkokaton ulkopuolelle jääviä pitkäaikaisia ja euromäärältään suurempia luottoja. Luotonantajat ovat ohjanneet toimintaansa etenevissä määrin myös vertaislainamarkkinoille. (HE 230/2018 vp, 3.)

Vuonna 2015 pikavippien käyttö lähti jälleen nousuun. Pikavippejä otettiin enemmän, keskimääräinen lainamäärä kasvoi ja luottokustannukset nousivat. Tilastokeskus on lopettanut luottokanta-tilaston julkaisun, joten tarkkoja tilastoja ei ole saatavilla myöhemmistä vuosista. Arvion mukaan keskimääräinen lainamäärä on nykyisin 2000-3000 euroa ja suomalaisten kotitalouksien velkaantuminen kuluttajaluotoilla on kasvussa. Luotonantajat ovat vauhdittaneet kuluttajaluottomarkkinan kasvua tarjoamalla kuluttajille useampia rahoitusvaihtoehtoja, löysentämällä luotonmyöntökriteereitä ja panostamalla luottojen digitaaliseen saatavuuteen sekä markkinointiin. (HE 230/2018 vp, 4.)

Seuraavan kerran pikavippejä koskevaan lainsäädäntöön on tulossa muutoksia syyskuussa 2019. Hallituksen esitys 230/2018 vp hyväksyttiin muutettuna eduskunnassa maaliskuussa 2019. Tärkein muutos koskee luottokustannusten enimmäismäärää. Hallitus esitti luoton enimmäiskoroksi 30 prosenttia, mutta talousvaliokunta esitti mietinnössään enimmäiskorkoa laskettavaksi 20 prosenttiin. Valiokunta perusteli enimmäiskoron laskemista sillä, että pikavippeihin perustuvaa liiketoimintaa saadaan rajoitettua vain siten, että enimmäiskorko lasketaan niin alas, että

luotonantajat eivät voi kompensoida luottotappioitaan perimällä korkeita korkoja. Tämä johtaa siihen, että luotonantajat joutuvat varmistamaan kuluttajan maksukyvyn tarkemmin ennen luoton myöntämistä turvatakseen oman toimintansa. Eduskunta hyväksyi talousvaliokunnan esittämän 20% enimmäiskoroksi. (Talousvaliokunnan mietintö TaVM 39/2018 vp, 9.)

2.2 Pikavippien markkinointi

Pikavippejä otetaan monesti niin kutsuttuina heräteostoksina, minkä vuoksi niiden markkinoinnilla on iso vaikutus. Pikavippien markkinointi on todella aggressiivista ja niitä mainostetaan kaikissa mahdollisissa medioissa erittäin voimakkaasti. Monet luotonantajat kiertävät mainonnassaan säännöksiä. Usein tv-mainonnassa lakisäätteiset tiedot piilotetaan ruudun alareunaan pienellä tekstillä ja radiomainonnassa tiedot luetaan mainoksen loppuksi nopeutetulla tahdilla, ettei niistä kerkeä saada selvää. (Hänninen, J. & Hänninen, J., 2015, 67.) Kokoomuksen kansanedustaja Arto Satonen onkin tehnyt lakialoitteen, jossa ehdotetaan markkinointikieltoa sellaisille kuluttajaluotoille, joiden todellinen vuosikorko ylittää kuluttajansuojalain mukaisen viitekoron lisättynä 50 prosenttiyksiköllä (LA 24/2018).

Kuluttajansuojalain mukaan markkinointi ei saa olla hyvän tavan vastaista (KSL 2:1 §). Markkinointi on hyvän tavan vastaista, jos se poikkeaa selvästi yleisesti hyväksytyistä yhteiskunnallisista arvoista. Markkinointia pidetään erityisesti hyvän tavan vastaisena, jos:

1. se loukkaa ihmisarvoa taikka poliittista tai uskonnollista vapautta;
2. siinä esiintyy syrjintää;
3. siinä suhtaudutaan myönteisesti turvallisuutta, terveyttä tai ympäristöä vaarantavaan toimintaan ilman asiallista perustetta. (KSL 2:2 §).

Markkinoinnissa ei saa käyttää myöskään kuluttajien kannalta sopimatonta menettelyä (KSL 2:1 §). Menettely on sopimatonta, jos se on elinkeinotoiminnassa yleisesti hyväksytyyn menettelytavan vastainen ja jos se heikentää kuluttajan kykyä tehdä perusteltu ostopäätös ja johtaa kuluttajaa tekemään päätöksen, jota kuluttaja ei tekisi ilman menettelyä (KSL 2:3 §).

Kuluttajansuojalaissa on erikseen säädetty kuluttajaluottojen mainonnasta. Luoton todellinen vuosikorko on ilmoitettava aina kuluttajaluoton mainonnassa, jos mainonnasta ilmenee luoton korko, muita luottokustannuksia ilmaiseva luku tai muu luottosopimuksen ehtoja koskeva tieto.

Mainonnassa on ilmoitettava myös luoton korko ja muut luottokustannukset, luottoraja, sopimuksen kesto, mahdollinen käsiraha sekä luoton, luottokustannusten ja maksuerien määrä. Edellä mainitut tiedot on ilmoitettava mainoksessa selkeästi ja niiden on vastattava luotonantajan yleisiä luottoehtoja. (KSL 7:9 §.)

3 LUOTONSAANNISTA MAKSUHÄIRIÖMERKINTÄÄN

3.1 Hakuprosessi

Pikavipin hakuprosessi on luoton nimen mukaisesti erittäin nopea. Kun kuluttaja on löytänyt itselleen määrältään sopivan lainan ja luotonantajan, kuluttajan tarvitsee vain täyttää luottihakemus ja tunnistautua internetissä luotonantajan sivuilla. (Kuluttajaliitto 2019, hakupäivä 15.2.2019.)

Luotonantajan tulee arvioida hakemusvaiheessa kuluttajan luottokelpoisuus. Arviointi on tehtävä kuluttajan tuloja ja muita taloudellisia olosuhteita koskevien riittävien tietojen perusteella. (KSL 7:14 §.) Tarpeellisia tietoja kuluttajan maksuvaran ja takaisinmaksukyvyyn arvioimiseksi ovat tulojen määrän ja perusteen lisäksi menot, velat, varat sekä mahdolliset takausvastuut. Maksuvaran selvittämisessä tulisi huomioida esimerkiksi työ- tai virkasuhteen laatu. (HE 78/2012, 18-19.)

Toinen laissa säädetty luotonantajan velvollisuus on todentaa luoton hakijan henkilöllisyys huolellisesti. Jos tunnistustapana käytetään sähköistä tunnistusta luotonantajan on todennettava luoton hakijan henkilöllisyys käyttämällä tunnistusmenetelmää, joka täyttää vahvasta sähköisestä tunnistamisesta annetun lain vaatimukset. (KSL 7:15 §.)

Luottohakemuksen tekemisen, hakijan luottokelpoisuuden arvioinnin ja henkilöllisyyden todentamisen jälkeen osapuolet tekevät luottosopimuksen. Luottosopimuksen on oltava kirjallinen ja kuluttajalle on annettava siitä oma kappale. Sopimus voi olla myös sähköinen, jos kuluttajalla on mahdollisuus tallentaa ja toisintaa sopimus muuttumattomana. Luottosopimuksessa on mainittava luottosopimuksen osapuolet, vakiomuotoiset eurooppalaiset kuluttajaluottotiedot, muut mahdolliset ehdot, peruuttamisoikeuden käyttämisen edellytykset, luottosopimuksen irtisanomisen tai päättämisen tiedot ja tiedot asianomaisesta valvontaviranomaisesta sekä oikeussuojakeinoista. (Valtioneuvoston asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista 2.9.2010/789, 5 §.)

Luotonantaja saa myöntää luoton vain, jos luottokelpoisuuden arvioinnin perusteella on todennäköistä, että kuluttaja pystyy täyttämään luottosopimuksen velvoitteet (KSL 7:16 a §). Jos kuluttaja täyttää luotonantajan asettamat ehdot, luotto siirretään kuluttajalle hetkessä lukuun

ottamatta yöaikaa (Jakobsson 2011, 22). Jos luottoa on haettu ja luotto myönnetty kello 23:n ja 7:n välillä, luotonantaja saa siirtää varat kuluttajalle vasta kello 7:n jälkeen (KSL 7:19 §).

3.2 Takaisinmaksu

Pikavippien takaisinmaksuaika vaihtelee viikoista vuosiin. Takaisinmaksuaika riippuu yleensä luoton määrästä. Määrältään pienellä pikavipillä takaisinmaksuaika on usein viikkoja tai kuukausia ja suurilla pikavipeillä kuukausia tai vuosia. Kuluttaja voi halutessaan maksaa koko luoton tai osan siitä etukäteen ennen erääntymistä. Jos kuluttaja maksaa luoton tai osan siitä ennaikaisesti, on jäljelle jäävästä luotosta vähennettävä käyttämättä jääneeseen luottoaikaan kohdistuvat kustannukset. Luotonantaja saa kuitenkin periä luoton perustamisesta aiheutuneet todelliset kulut, vaikka luotto maksettaisiin ennaikaisesti. (KSL 7:27 §.)

Luotonantajalla on oikeus saada korvaus luoton ennaikaisesta takaisinmaksusta, jos luotolle ei ole sovittu kiinteää korkoa. Korvauksen määrä saa olla enintään koron määrä luoton takaisinmaksun ja luottosopimuksen päättymisen väliseltä ajalta. (KSL 7:28 §.)

Luottojen takaisinmaksu tai yllättävät kulut voivat horjuttaa velallisen talustilannetta niin, että velallinen joutuu ottamaan uuden pikavipin maksaakseen pois aikaisemmat velat tai selvittääkseen seuraavaan palkkapäivään asti (Rantala 2012, 1). Luoton saamisen helppous hankaloittaa kuluttajan velkaantumisen hallintaa, koska vanhat luotot on mahdollista kuitata uuden luoton avulla (TaVM 39/2018 vp, 3-4).

3.3 Pikavippikierre

Pikavippien määrän kasvun ja rajun markkinoinnin lieveilmiönä on syntynyt käsite pikavippikierre. Pikavippikierteessä kuluttaja maksaa usein aikaisemmat luottonsa uudella ja summaltaan suuremmalla pikavipillä. Pikavippikierteeseen joutumisen aiheuttaa usein pikavipin saamisen helppous, välittömiksi koettujen tarpeiden tyydyttämistarve, heikko itsekuri ja ylioptimismi oman maksukyvyn suhteen (Rantala 2012, 1).

”Ajatus siitä, että vipin tarkoituksena on olla yksittäinen, ehkä harvakseltaan otettu laina välttämättömään menoon, ei ole yleisesti kestävä taustaoletus, vaan monella kyse on kutakuinkin

jatkuvasta, pitkittyvästä ja monitahoisesta velkasuhteesta.” (Rantala 2012, 24).

Pikavippikierteessä oleva henkilö kokee usein luottojen takaisinmaksun toivottomaksi, etenkin jos useita pikavippejä on erääntymässä samaan aikaan. Vippikierrettä ylläpitää usein pelko luottotietojen menettämisestä. (Rantala 2012, 1.)

3.4 Perintä

Pikavippikierteen koko ajan yleisempi lopputulema on pikavippien eteneminen perintään. Kuluttajalla on mahdollisuus estää velkojen perintä sopimalla maksuaikataulusta velkojan kanssa, vaikka luottoa ei olisikaan maksettu eräpäivään mennessä. Perinnän voi jakaa kahteen vaiheeseen, jotka ovat vapaaehtoinen perintä ja oikeudellinen perintä. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014b, hakupäivä 14.3.2019.)

Vapaaehtoisessa perinnässä velkoja lähettää kaksi maksumuistutusta. Ensimmäisen maksumuistutuksen voi lähettää 14 päivän kuluttua luoton erääntymispäivästä ja toisen maksumuistutuksen 14 päivän kuluttua ensimmäisestä maksumuistutuksesta. Velkoja saa periä viiden euron lisän per maksumuistutus. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014b, hakupäivä 14.3.2019.)

Jos kuluttaja ei maksumuistutusten jälkeenkään kykene tai halua maksaa velkaansa, velkoja siirtää asian usein perintään erikoistuneelle perintätoimistolle. Perintätoimisto jatkaa velan perintää lähettämällä tarvittaessa kaksi maksuvaatimusta. Useimmissa tapauksissa perintäkuluja saa vaatia vain kahdesta maksuvaatimuksesta. Jos maksuvaatimuksen lähettämiseen on ollut erityistä aiheutta, lähettämisen syy on kerrottu ja perintätoimet eritelty, useammastakin kuin kahdesta maksuvaatimuksesta saa vaatia perintäkuluja. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014b, hakupäivä 14.3.2019.)

Ensimmäisestä maksuvaatimuksesta saa vaatia perintäkuluina enintään 14 euroa, jos velkamäärä on alle 100 euroa tai suoraan ulosottokelpoinen; 24 euroa, jos velkamäärä on 100-1000 euroa ja 50 euroa, jos velkamäärä ylittää 1000 euroa. Toisen maksuvaatimuksen perintäkulut saavat olla enintään puolet ensimmäisen maksuvaatimuksen kulujen enimmäismäärästä. (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513, 10a.1 §.) Maksuvaatimus ei yleensä aiheuta velalliselle vielä maksuhäiriömerkintää. Maksuhäiriömerkintä voi aiheutua ainoastaan silloin, jos kuluttajaluottoa ei ole maksettu 60 päivässä ja asiasta on maininta luottosopimuksessa. Tällöinkin velalliselle on

lähetettävä 21 päivää aikaisemmin maksukehoitus, jossa kerrotaan maksuhäiriömerkinnän riskistä. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014b, hakupäivä 31.5.2019.)

Jos velkaa ei ole maksettu vielä maksuvaatimustenkaan jälkeen, velkoja tai perintätoimisto voi viedä asian oikeuteen, jotta velka voidaan periä viranomaistoimin tuomion perusteella. Oikeudellinen perintä alkaa velkojan tekemällä haastehakemuksella, jonka tuomioistuin lähettää velalliselle. Jos velallinen ei vastaa haastehakemukseen määräajassa, ei esitä kanteen vastustamiselle perustetta tai vetoaa perusteeseen, jolla ei ole vaikutusta asiaan, tuomioistuin määrää velallisen maksamaan koko velan kerralla yksipuolisella tuomiolla. (Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/1311, 5:1 & 5:13 §.) Velallinen voi myös riitauttaa asian, jos sille on perusteita. Peruste voi olla esimerkiksi väärä velan määrä. Tässä tapauksessa asia käsitellään tuomioistuimessa riita-asiana. Velallinen voi vielä tässäkin vaiheessa neuvotella maksusuunnitelmasta velkojan tai perintätoimiston kanssa. Maksuhäiriömerkinnältä velallinen pelastuu oikeudelliseen perintään edenneessä perinnässä vain maksamalla koko velan kerralla haastehakemus- ja oikeudenkäyntikuluineen. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014b, hakupäivä 14.3.2019.)

Oikeudellisen perinnän viimeinen vaihe on ulosotto. Velkaa voidaan alkaa periä ulosoton kautta, kun tuomioistuin on antanut velkomustuomion (Ulosottokaari 15.6.2007/705, 2:2 §). Kun velkoja on siirtänyt velan ulosottoperintään, kuluttaja saa perimiskirjeen ulosottomieheltä. Ulosotossa velallisen omaisuutta ja tuloja ulosmitataan niin paljon, että velka tulee maksetuksi kokonaisuudessaan. Ulosotto tehdään palkasta ja tarvittaessa muusta omaisuudesta. Myös ulosotossa on mahdollista sopia maksusuunnitelmasta. Velkomustuomio tuottaa velalliselle aina maksuhäiriömerkinnän. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014b, hakupäivä 14.3.2019.)

3.5 Maksuhäiriömerkintä

Maksuhäiriömerkintä on luottotietorekisteriin määräajaksi tallennettava merkintä, joka vaikeuttaa velallisen luotonsaantia tai estää sen jopa kokonaan (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014c, hakupäivä 17.3.2019). Maksuhäiriömerkintä voidaan tallentaa yksityishenkilön luottotietorekisteriin usealla eri perusteella. Maksuhäiriömerkintä voidaan tallentaa muun muassa seuraavissa tilanteissa:

1. Velkojan ilmoittaman kuluttajaluoton maksu on viivästynyt yli 60 päivää ja luottosopimuksessa on mainittu maksuhäiriömerkinnän mahdollisuus;
2. tuomioistuin on antanut velkomustuomion, jossa velallinen on määrätty maksamaan velka;

3. ulosotto on todennut velallisen varattomaksi, ulosotolle on ilmennyt muu esteperuste, tai ulosotto on jatkunut kahden vuoden aikana vähintään 18 kuukauden ajan;
4. velalliselle on myönnetty velkajärjestely, tai velallinen on vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä. (Luottotietolaki 11.5.2007/527, 4:13.1 §.)

Maksuhäiriömerkintä vaikuttaa velallisen elämään yleensä siten, että mahdollinen luottokortti vaaditaan takaisin, luotonsaanti vaikeutuu merkittävästi ja työpaikan saanti vaikeutuu. Maksuhäiriömerkintä ei välttämättä estä kuukausimaksullisten sopimusten tekemistä, mutta palveluntarjoaja vaatii monesti maksuhäiriömerkinnän omaavalta henkilöltä vakuusmaksun. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2014c, hakupäivä 17.3.2019.)

Maksuhäiriömerkintöjen pääsääntöinen talletusaika luottotietorekisterissä on 2-3 vuotta. Velkojan ilmoittama ja velallisen tunnustama merkintä on poistettava kahden vuoden kuluttua tiedon tallentamisesta. Viranomaisten toteamat merkinnät pysyvät rekisterissä vuoden pidempään. Uudet merkinnät pidentävät talletusaikaa. Talletusaikaa voi myös lyhentää kahteen vuoteen maksamalla velat. (Luottotietolaki 11.5.2007/527, 4:18.1 §.)

3.6 Viivästyskorko ja muut kulut

Velalliselle kertyy maksettavaksi koko perinnän ajalta muiden perintäkulujen lisäksi myös viivästyskorkoa. Viivästyskorko on viivästyneen velan määrän vuotuinen korko. Viivästyskorko on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva Suomen Pankin ilmoittama viitekorko. (Korkolaki 633/1982, 4 §.) Viivästyskorkoa on maksettava velan erääntymispäivästä lähtien, jos velan eräpäivä on kuluttajaa sitovasti ennalta määrätty (KorkoL 5 §).

Viivästyskoron ja perintäkulujen lisäksi velalliselle voi tulla maksettavaksi myös oikeudenkäyntikulut. Yksipuolisella tuomiolla, jolla velkomusasiat usein ratkaistaan, ratkaistussa velkomusasiassa tuomioistuin arvioi oikeudenkäyntikulujen määrän huomioimalla haastehakemuksen tarpeellisen työn määrän, velan suuruuden ja muut välttämättömät kulut oikeusministeriön asetuksen mukaisesti. (OK 21:8c.1 §.)

Tuomittavien oikeudenkäyntikulujen määrä voi olla enimmillään 160 euroa riippumatta kulujen todellisesta määrästä. Oikeudenkäyntikulut voidaan tuomita suurempana ainoastaan erittäin painavasta syystä. (Oikeusministeriön asetus vastapuolen maksettavaksi tuomittavista

oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8c §:ssä tarkoitetuissa asioissa
14.12.2001/1311, 3-6 §.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TOTEUTUS

4.1 Määrällinen tutkimus

Määrällisellä, eli kvantitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusotetta, jonka avulla tutkitaan prosenttiosuuksiin ja lukumääriin liittyviä kysymyksiä. Määrällisessä tutkimuksessa asioita kuvataan numeroiden avulla ja tutkimuksen tuloksia pystytään havainnollistamaan taulukoiden ja kuvioiden kautta. Määrällisen tutkimuksen toteuttaminen vaatii riittävään suurta otosta. Tutkimusotteessa selvitetään usein myös eri asioiden välisiä riippuvuuksia, eli syy- ja seuraussuhteita. (Heikkilä 2014, 15.)

Määrällinen tutkimusote soveltuu hyvin tähän opinnäytetyöhön, koska tutkittavana on suuri otos ja tutkimuksen tuloksia käsitellään tilastojen avulla. Opinnäytetyössä on myös tarkoitus selvittää pikavippien käytön syy- ja seuraussuhteita, joita pystytään tutkimaan määrällisen tutkimuksen avulla.

4.2 Sähköinen kyselytutkimus

Sähköinen kyselytutkimus tarkoittaa internetin välityksellä tehtävää tutkimusta, jossa tiedonkeruu tapahtuu esimerkiksi sähköpostin tai sähköisen kyselylomakkeen avulla. Sähköinen kyselytutkimus soveltuu vain sellaisten perusjoukkojen tutkimiseen, joissa kaikilla on mahdollisuus käyttää internetiä. (Heikkilä 2014, 17.)

Päätin käyttää opinnäytetyössä sähköistä kyselytutkimusta sen avulla saavutettavien etujen takia. Sähköisesti toteutetun kyselyn avulla vastauksien saanti on nopeampaa, taloudellisempaa ja riskittömämpää, koska tutkimuksen tuloksia ei tarvitse muuttaa erikseen sähköiseen muotoon paperilomakkeilta. Tutkimustuloksien analysointi on myös helpompaa, koska materiaali on valmiiksi sähköisessä muodossa. Kyselylomakkeen testaaminen onnistuu myös helpommin, koska sen voi lähettää sähköisessä muodossa testaajille.

4.3 Kyselylomake

Tämän opinnäytetyön kyselylomake pohjautuu pääpiirteittäin Muhosen 2012 tekemään opinnäytetyön kyselyyn, koska tutkimuksen tarkoituksena on tehdä uusi, ajantasainen tutkimus samasta aiheesta. Kyselylomake sisältää 25 kysymystä ja jakautuu kolmeen osioon. Kysely koostuu pääasiassa monivalintakysymyksistä. Tietyissä kysymyksissä on käytetty myös avoimia kysymyksiä.

Kyselyn ensimmäisessä osiossa selvitetään vastaajien taustatietoja, kuten ikä, koulutusala, perhetilanne, koulutusala, vuosikurssi, opintojen rahoitus sekä luottotilanne. Kyselyn toisessa osiossa selvitetään vastaajien pikavippien käyttöä. Tässä osiossa selvitetään pelkästään pikavippiä käyttäneiden opiskelijoiden syitä pikavippien käyttämiselle, niistä aiheutuneita seurauksia sekä yleisiä mielipiteitä. Lisäksi kartoitetaan myös pikavippien käyttökertoja ja suuruusluokkia. Kolmannessa osiossa selvitetään sellaisten vastaajien yleisiä mielipiteitä pikavipeistä, jotka eivät ole niitä käyttäneet. (LIITE 1.)

4.4 Aineistokuvaus

Oulun ammattikorkeakoulussa opiskelee kaikkiaan 8874 opiskelijaa. Tämä määrä sisältää kaikki läsnä ja poissaolevat opiskelijat. Läsnä olevia opiskelijoita on kirjoilla 8456 ja poissaolevia 418. Opiskelijat jakaantuvat ammattikorkeakoulun- ja ylemmän ammattikorkeakoulun tutkinto-opiskelijoihin, avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoihin, erikoistumisopintoja tekeviin, täydennyskoulutuksessa oleviin ja ammatillisen opettajakorkeakoulun opiskelijoihin. (De Bruijn, 23.5.2019, sähköpostiviesti.)

Koulutusaloittain opiskelijat jakaantuvat seuraavasti: terveys- ja hyvinvointialaa opiskelee 2430 henkilöä, tekniikan alaa 2212 henkilöä, kaupan-, hallinnon- ja oikeustieteiden alaa 1394 henkilöä, tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen alaa 1063 henkilöä, kasvatusalaa 1019 henkilöä, taiteen ja kulttuurin alaa 332 henkilöä, maa- ja metsätalousalaa 269 henkilöä, lääketieteen alaa 91 henkilöä ja yhteiskunnallista alaa 56 henkilöä. Kahdeksan opiskelijan koulutusalaa ei ole määritetty. (De Bruijn, 23.5.2019, sähköpostiviesti.)

Raportissa mainitut tilastolliset tiedot on esitetty huomioiden kaikki läsnä- ja poissaolevat opiskelijat tutkinto-opiskelijat, täydennysopintoja tekevät opiskelijat, avoimen ammattikorkeakoulun

opiskelijat, erikoistumisopintoja tekevät opiskelijat sekä ammatillisen opettajakorkeakoulun opiskelijat.

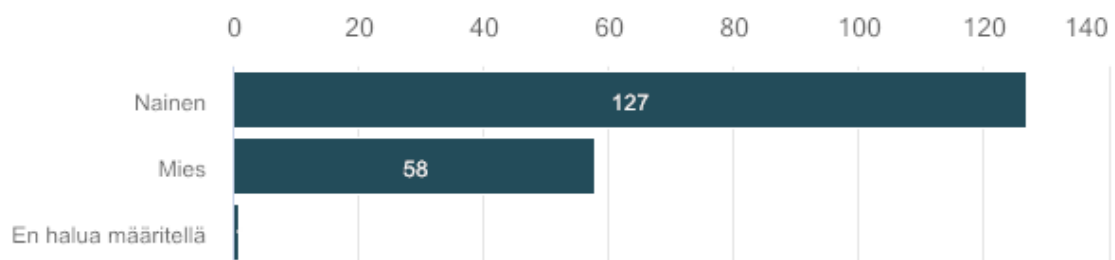
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kysely toteutettiin keväällä 2019 aikavälillä 29.4.2019-12.5.2019. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 187 opiskelijaa. Olen kohtalaisen tyytyväinen kyselyyn vastanneiden määrään, sillä kyselylinkkiä ei voitu lähettää opiskelijoiden sähköpostiin, vaan se oli esillä opiskelijoiden intrassa. Sähköpostikyselyä ei voitu käyttää tiukentuneiden tietosuojakäytäntöjen takia. Tutkimusluvassa myönnettiin lupa kyselyn jakamiseen intrassa. Kyselylinkin levittämiseen käytettiin apuna myös eri alojen sosiaalisen median ryhmiä, sekä eri koulutusala järjestöjä.

Kysely koostui kolmesta eri osiosta, joten kyselyn vastaukset puretaan myös kolmessa eri alaluvussa. Ensimmäisessä alaluvussa puretaan vastaajien taustatiedot, toisessa alaluvussa pikavippiä käyttäneiden henkilöiden kokemuksia pikavipeistä ja kolmannessa alaluvussa sellaisten henkilöiden mielipiteitä pikavipeistä, jotka eivät ole käyttäneet pikavippejä.

5.1 Vastaajien taustatiedot

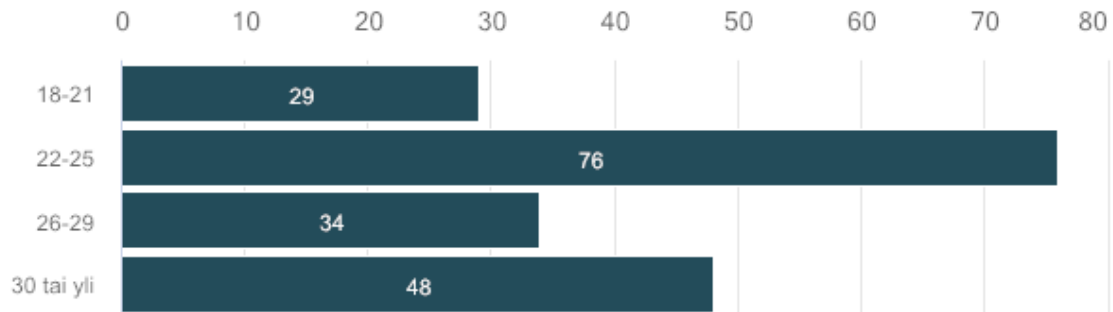
Osiossa yksi selvitettiin vastaajien taustatiedot. Osio sisälsi kymmenen kysymystä. Ensimmäiseen kysymykseen vastasi 186 opiskelijaa, joista 127 oli naisia ja 58 miehiä. Yksi vastaaja ei halunnut määrittellä sukupuoltaan. Kyselyyn vastasi näin ollen yli kaksi kertaa enemmän naisia kuin miehiä. (KUVIO 1.)

KUVIO 1. Vastaajien sukupuoli.

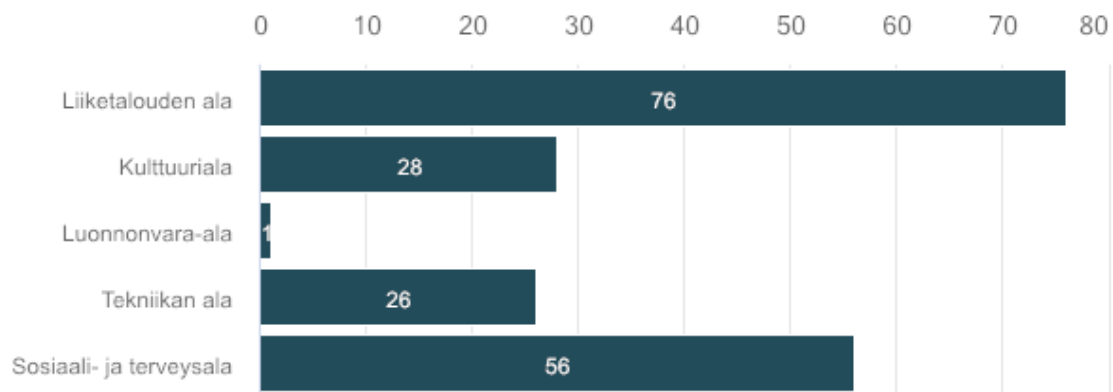
Toisessa kysymyksessä selvitettiin vastaajien ikä. Kysymykseen vastasi 187 opiskelijaa. Vastausvaihtoehdot oli jaettu neljään eri ikäluokkaan: 18-21-vuotiaisiin, 22-25-vuotiaisiin, 26-29-vuotiaisiin ja yli 30-vuotiaisiin. Odotettavasti suurin osa vastaajista sijoittui 22-25-vuotiaisiin, sillä

kysely kohdistettiin ammattikorkeakoulun opiskelijoihin. Vastaajista 76 opiskelijaa sijoittui tähän ikäluokkaan, 48 opiskelijaa yli 30-vuotiaisiin, 34 opiskelijaa 26-29-vuotiaisiin ja 29 opiskelijaa 18-21-vuotiaisiin. (KUVIO 2.)

KUVIO 2. Vastaajien ikä.

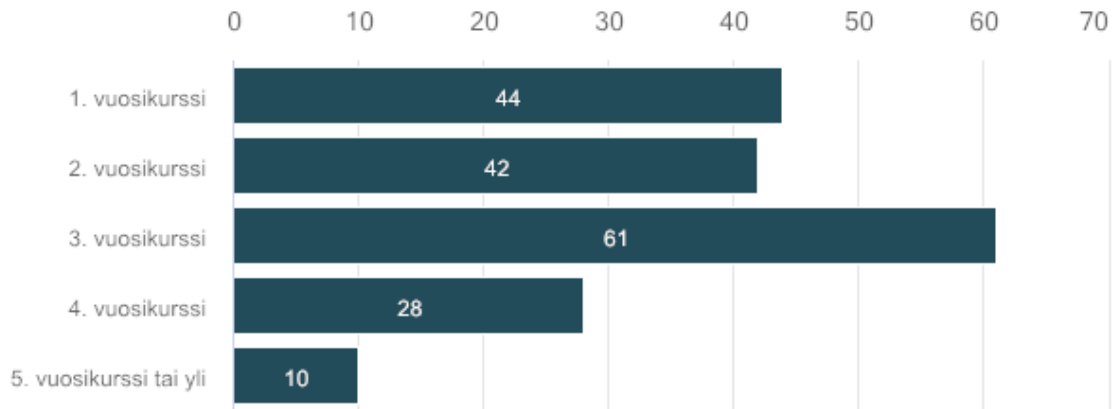
Seuraavaksi selvitettiin vastaajien koulutusala. Tähänkin kysymykseen vastasi 187 opiskelijaa. Eniten vastauksia saatiin liiketalouden alalta, 76 kappaletta. Tämä oli odotettavissa, sillä opinnäytetyön tekijä opiskelee itse liiketaloutta ja kyselyä saatiin levitettyä verkostojen kautta. Toiseksi ahkerimmin kyselyyn vastasivat sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, joilta saatiin 56 vastausta. Kolmanneksi eniten vastauksia, 28 kappaletta, saatiin kulttuurialalta ja neljänneksi eniten, 26 kappaletta, tekniikan alalta. Luonnonvara-alan opiskelijoilta saatiin kyselyyn vain yksi vastaus. (KUVIO 3.)

KUVIO 3. Vastaajien koulutusala.

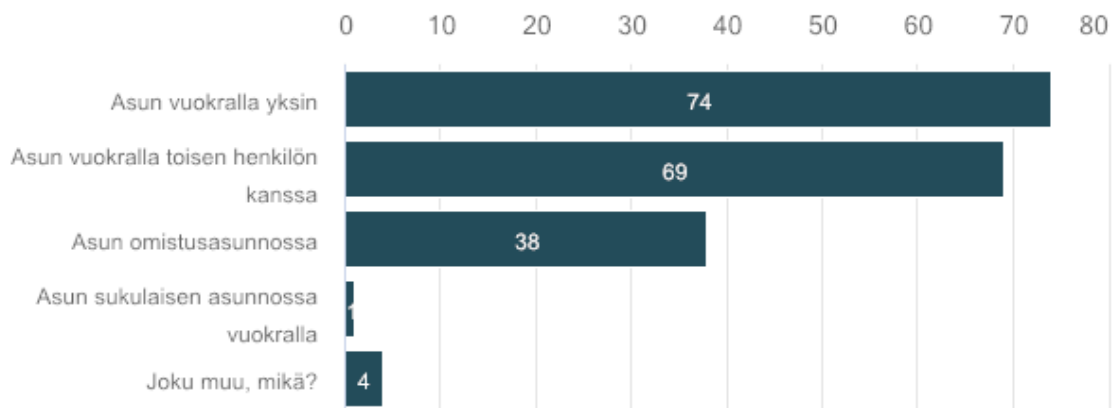
Neljännessä kysymyksessä haluttiin selvittää vastaajien vuosikurssi. Kysymykseen vastasi 185 opiskelijaa, mikä on hieman vähemmän kuin kyselyyn vastanneiden kokonaismäärä. Vastaajat jakautuivat eri vuosikursseille seuraavasti: kolmannen vuosikurssin opiskelijoita 61 kappaletta,

ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita 44 kappaletta, toisen vuosikurssin opiskelijoita 42 kappaletta, neljännen vuosikurssin opiskelijoita 28 kappaletta ja viidennen vuosikurssin tai yli opiskelijoita 10 kappaletta. (KUVIO 4.)

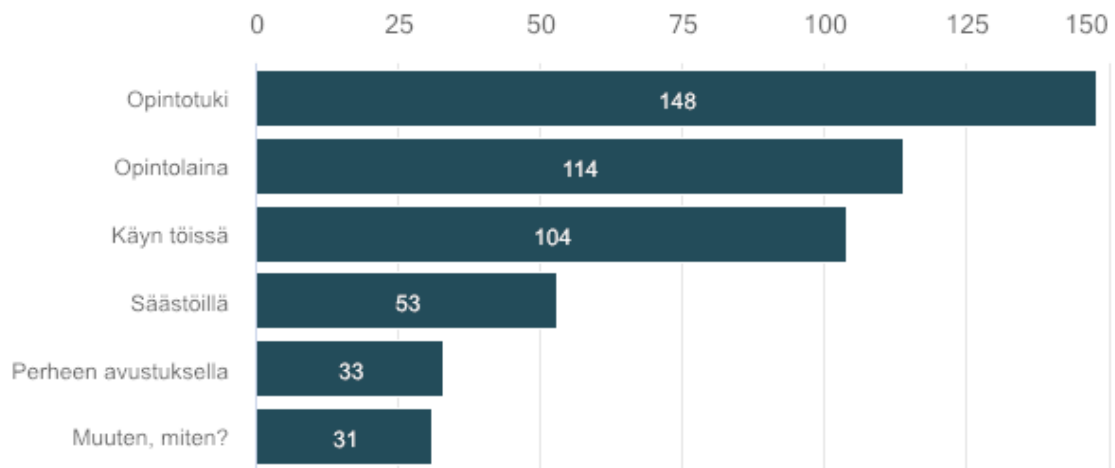
KUVIO 4. Vastaajien vuosikurssi.

Kyselylomakkeen viidennessä kysymyksessä selvitettiin vastaajan asumismuoto ja kuudennessa lapsitilanne. Molempiin kysymyksiin vastasi 186 opiskelijaa. Yleisimmät asumismuodot olivat vuokralla asuminen yksin ja vuokralla asuminen toisen henkilön kanssa. 74 vastaajaa asui vuokralla yksin ja 70 vuokralla toisen henkilön kanssa. 38 vastaajaa asui omistusasunnossa, mikä oli kolmanneksi yleisin asumismuoto. Yksi vastaaja asui asumisoikeusasunnossa, yksi sukulaisen asunnossa vuokralla ja yksi perheen kotona. (KUVIO 5.) Kyselyyn vastanneista opiskelijoita 47 henkilöllä oli lapsia ja loput 139 olivat lapsettomia.

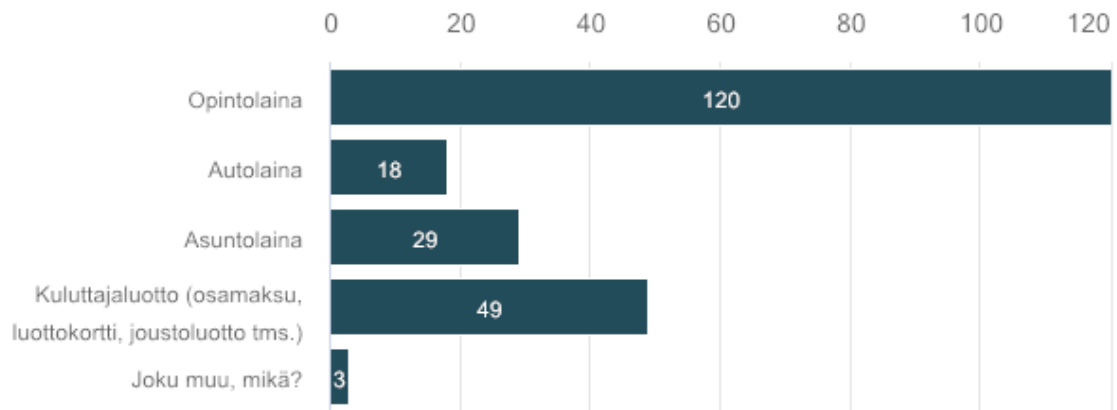
KUVIO 5. Vastaajien asumismuoto.

Kysymys seitsemän käsitteli opintojen rahoittamista. Kyseessä oli monivalintakysymys, johon vastasi 186 opiskelijaa ja vastausten lukumäärä oli 483 kappaletta. 148 opiskelijaa rahoitti opintojaan opintotuella, 114 opintolainalla ja 104 opiskelijaa töissä käymällä. 53 opiskelijaa käytti säästöjään opintojen rahoittamiseen ja 33 luotti perheen avustukseen. Yleisin keino muista tavoista rahoittaa opintoja olivat erilaiset tuet, kuten kuntoutustuki, aikuiskoulutustuki, omaehtoisen opiskelun tuki, asumistuki, toimeentulotuki sekä työmarkkinatuki. Osa vastanneista rahoitti opintojaan puolison tuloilla, ansiosidonnaisella päivärahalta, tilaustoilla, kesätoilla tai työeläkevakuutusyhtiön tuella. Yksi opiskelija vastasi rahoittavansa opinnot myös pikavipeillä. (KUVIO 6.)

KUVIO 6. Opintojen rahoitustapa.

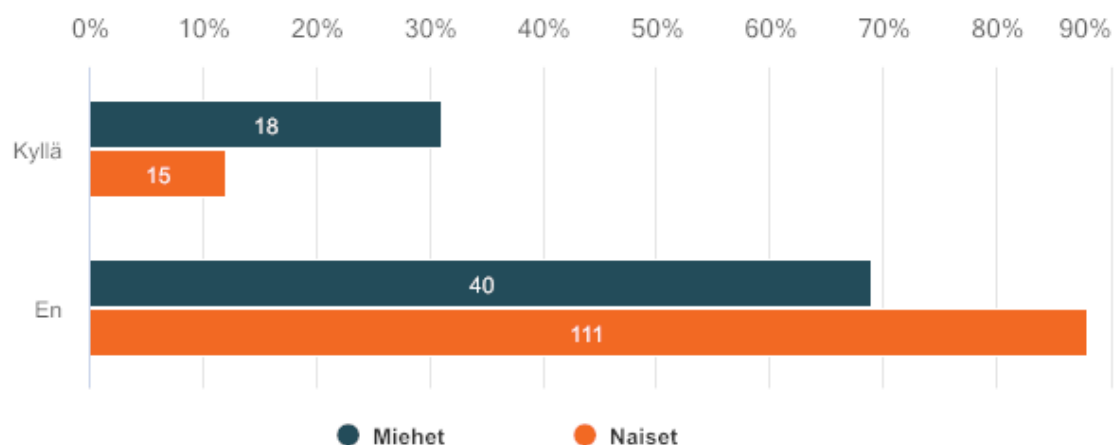
Lomakkeen kahdeksannessa kysymyksessä tiedusteltiin onko opiskelijalla lainoja tai luottoja, jotka eivät ole pikavippejä ja yhdeksännessä kysymyksessä selvitettiin tarkemmin mitä lainoja tai luottoja vastaajalla on. Kysymykseen kahdeksan vastasi 185 opiskelijaa. Jos vastaaja vastasi kysymykseen ettei hänellä ole muita lainoja tai luottoja, hänen ei tarvinnut vastata kysymykseen yhdeksän. 185 opiskelijasta 134 vastasi omaavansa muita lainoja tai luottoja. Näin ollen 51 opiskelijalla ei ollut muita lainoja tai luottoja. Kysymys yhdeksän oli monivalintakysymys. Kysymykseen vastasi 136 opiskelijaa ja vastausten lukumäärä oli 219 kappaletta. Yleisin laina tai luotto vastanneiden keskuudessa oli opintolaina, jota oli 120 vastaajalla. Toiseksi yleisin vaihtoehto oli kuluttajaluotto, jota löytyi 49 vastaajalta. Asuntolainaa oli 29 vastaajalla ja autolainaa 18 vastaajalla. Muita vastaajien ottamia lainoja olivat vippi kaverilta, yksityiseltä henkilöltä otettu laina sekä mökkilaina. (KUVIO 7.)

KUVIO 7. Vastaajien muut lainat tai luotot.

Ensimmäisen osion viimeisessä kysymyksessä selvitettiin pikavippejä käyttäneiden vastaajien määrä. Kysymykseen vastasi 186 opiskelijaa, joista 33 oli käyttänyt pikavippiä. 153 opiskelijaa ei ollut koskaan ottanut pikavippiä. Jos vastaaja ei ollut käyttänyt pikavippiä, vastaaja siirtyi suoraan kyselyn viimeiseen osioon.

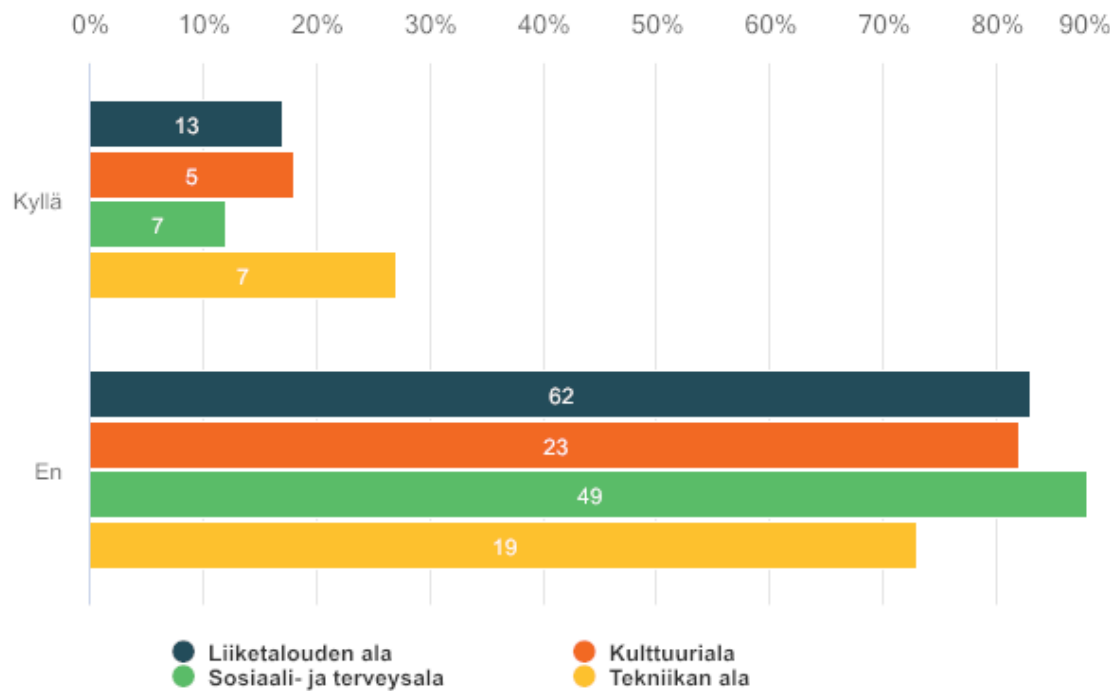
Pikavippejä oli käyttänyt 31% kyselyyn vastanneista miehistä ja 11,9% kyselyyn vastanneista naisista. Kyselyyn vastasi yli puolet vähemmän miehiä, mutta miespuoliset opiskelijat ovat käyttäneet pikavippejä määrällisesti sekä prosentuaalisesti enemmän kuin naiset. (KUVIO 8.)

KUVIO 8. Pikavippejä käyttäneiden henkilöiden sukupuoli.

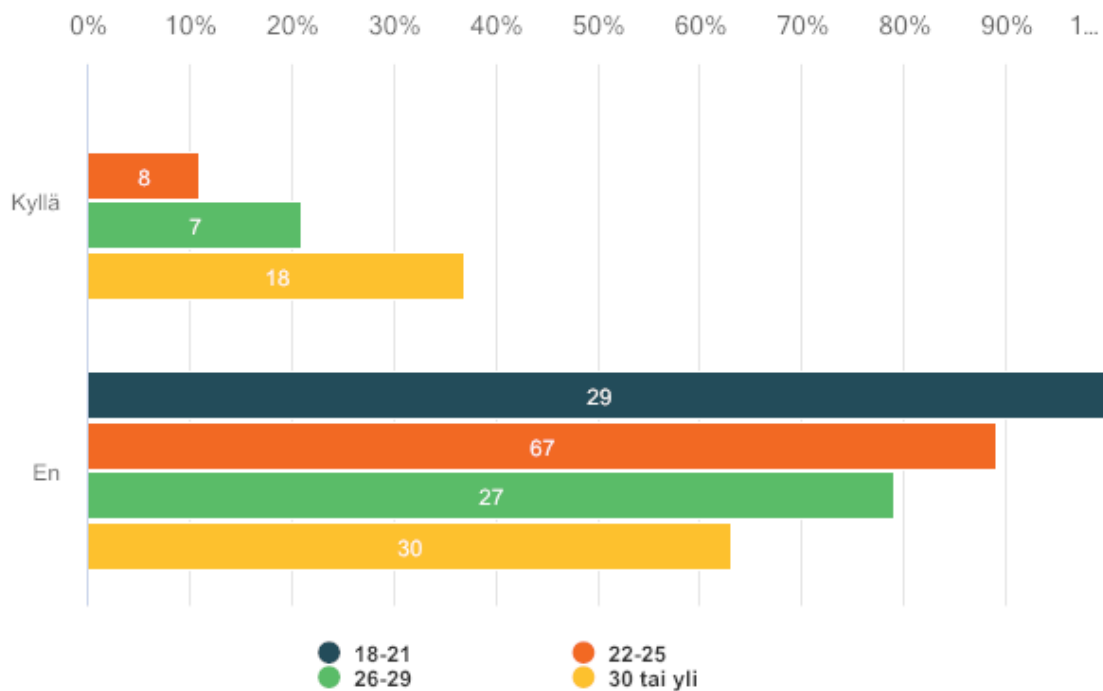
Koulutusaloittain pikavippejä ovat käyttäneet suhteellisesti eniten tekniikan alan opiskelijat, joista 27% oli käyttänyt pikavippiä. Kulttuurialan opiskelijoista 18% ja liiketalouden alan opiskelijoista 17%

oli käyttänyt pikavippiä. Vähiten pikavippiä käyttäneitä henkilöitä oli prosentuaalisesti sosiaali- ja terveysalalla, joista 12% oli ottanut pikavipin. Luonnonvara-alalta ainut kyselyyn vastannut henkilö oli käyttänyt pikavippiä. (KUVIO 9.)

KUVIO 9. Pikavippejä käyttäneet henkilöt koulutusaloittain.

Ylivoimaisesti suurin osa pikavippejä käyttäneistä opiskelijoista on iältään 30 tai yli. Pikavippejä ottaneista opiskelijoista yli puolet sijoittui tähän ikäluokkaan. 37% kyselyyn vastanneista kyseisen ikäluokan opiskelijoista oli käyttänyt pikavippiä. 26-29-vuotiaista 21% ja 22-25-vuotiaista 11% vastanneista oli ottanut pikavipin. 18-21-vuotiaiden ikäluokasta yksikään vastannut henkilö ei ollut ottanut elämänsä aikana pikavippiä. (KUVIO 10.)

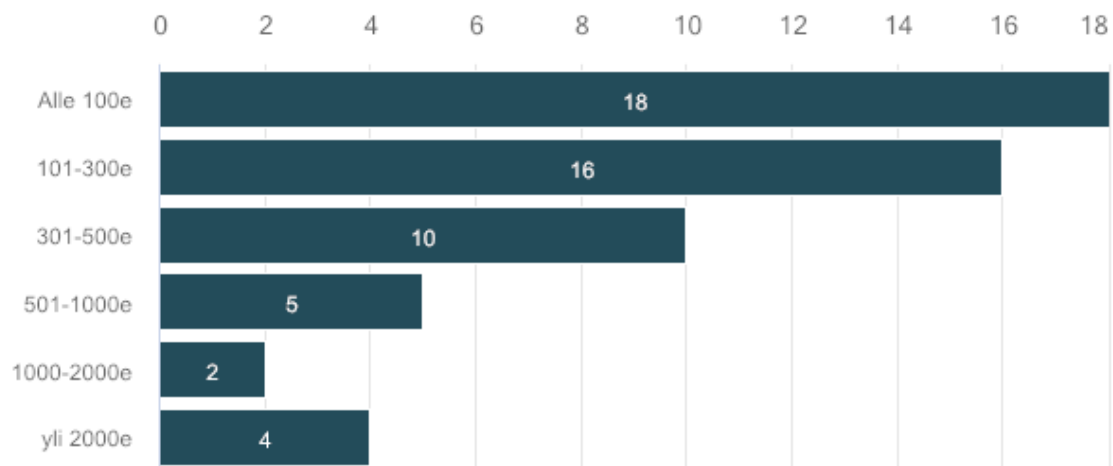

KUVIO 10. Pikavippejä ottaneet henkilöt ikäluokittain.

5.2 Pikavippien käyttäjien kokemuksia

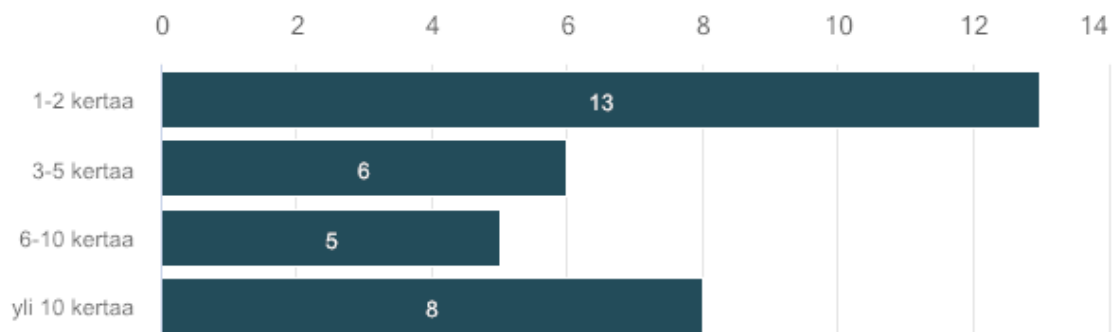
Kyselylomakkeen toiseen osioon vastasivat vain pikavippejä käyttäneet henkilöt. Osion ensimmäisessä kysymyksessä vastaajilta tiedusteltiin mitä kautta he olivat saaneet tietää mahdollisuudesta ottaa pikavippi. Kysymys oli avoin kysymys ja vastauksia oli 30 kappaletta. Vastaajista 24 oli saanut tietää pikavipeistä erilaisten mainontamuotojen kautta. Yleisin vastaus oli tv-mainonta ja toiseksi yleisin internetmainonta. Yksi henkilö oli saanut tietää pikavipeistä lukiossa, kun niistä oli varoiteltu ja yksi pankista. Neljä vastauksista oli epäselviä.

Osion toinen kysymys koski otettujen pikavippien suuruutta. Kyseessä oli monivalintakysymys, johon vastasi 32 opiskelijaa yhteensä 55 vastauksella. Suosituin pikavipin määrä oli alle 100 euroa. Tämän kokoisen pikavipin oli ottanut vastaajien keskuudessa 18 henkilöä. 101-300 euron pikavippi oli otettu 16 kertaa ja 301-500 euron pikavippi 10 kertaa. 501-1000 euron pikavippi oli otettu viisi kertaa ja yli 2000 euron pikavippi neljä kertaa. Vähiten oli otettu 1001-2000 euron pikavippejä, joita oli otettu kaksi kertaa. (KUVIO 11.)

KUVIO 11. Vastaajien ottamien pikavippien suuruusluokat.

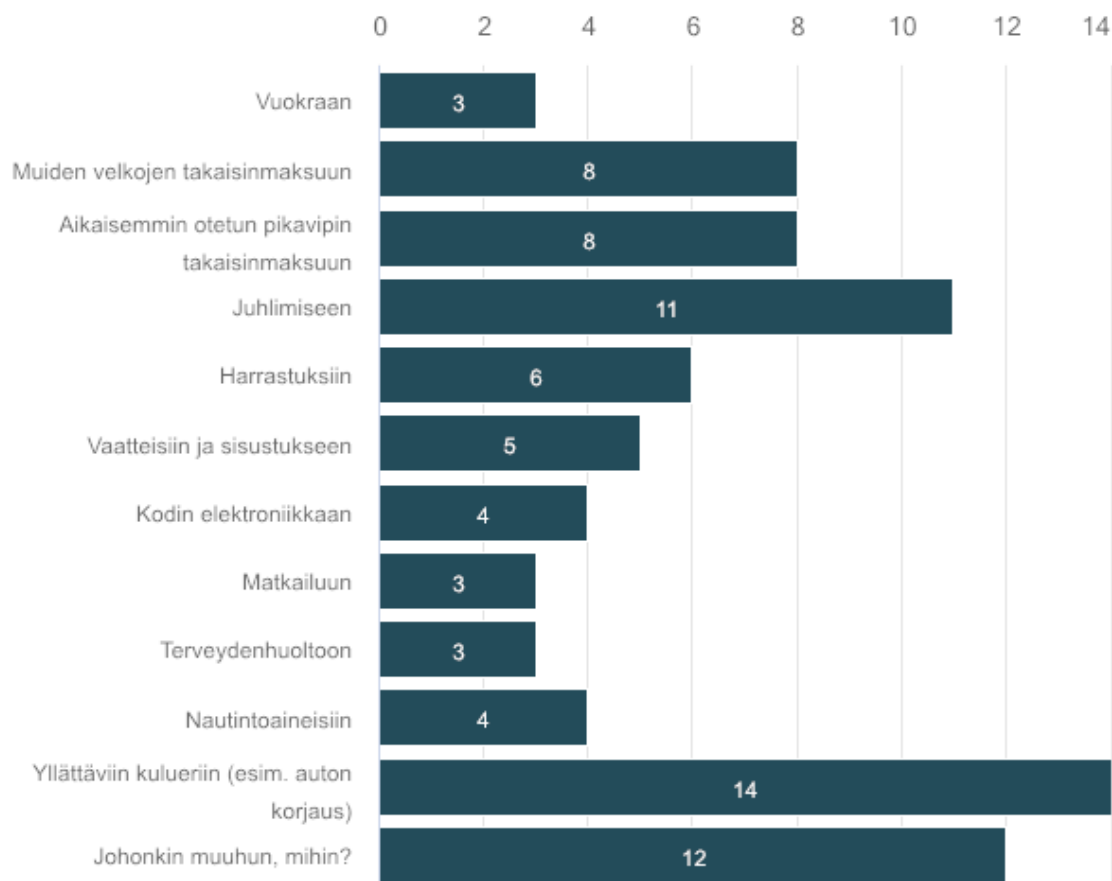
Osion kolmannessa kysymyksessä haluttiin tietää kuinka monta kertaa vastaajat ovat ottaneet pikavippiä. Kysymykseen saatiin 32 vastausta. Suurin osa, eli 13 opiskelijaa, oli ottanut pikavipin 1-2 kertaa. Kahdeksan vastaajaa oli ottanut pikavipin yli kymmenen kertaa, kuusi vastaajaa 3-5 kertaa ja viisi vastaajaa 6-10 kertaa. (KUVIO 12.)

KUVIO 12. Vastaajien ottamien pikavippien määrä.

Pikavippejä käyttäneille kohdistetun osion neljännessä kysymyksessä vastaajilta kysyttiin onko heillä tällä hetkellä pikavippivelkaa ja jos on, niin kuinka paljon. Kysymykseen vastasi 32 opiskelijaa, joista 22:lla ei ollut pikavippivelkaa. Kymmenen vastaajaa kertoi omaavansa velkaa pikavipeistä. Pikavippivelan määrät olivat vaihtelevia 130 euron ja 100 000 euron välillä. Vastauksien mukainen keskimääräinen pikavippivelka vastaajien keskuudessa oli 17 908 euroa ja velkamäärän mediaani 1500 euroa.

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin käyttötarkoituksia, joihin pikavippejä on otettu. Kysymys oli monivalintakysymys, johon vastasi 32 opiskelijaa yhteensä 81 vastauksella. Yleisin käyttötarkoitus pikavipeille oli yllättävät kuluerät, joka oli 14 vastaajan käyttötarkoitus pikavipille. Juhlimista varten pikavippi oli otettu 11 kertaa. Normaaliin elämiseen liittyviin kuluihin, kuten laskujen maksuun, lasten tarpeisiin tai ruokaostoksiin, pikavippi oli otettu myöskin 11 kertaa. Kahdeksan kertaa pikavippi oli otettu muiden velkojen takaisinmaksuun sekä aikaisemmin otetun pikavipin takaisinmaksuun. Muihin käyttötarkoituksiin, kuten vuokraan, harrastuksiin, vaatteisiin ja sisustukseen, kodin elektroniikkaan, matkailuun, terveydenhuoltoon tai nautintoaineisiin, pikavippejä oli otettu 3-6 kertaa kutakin vastausvaihtoehtoa kohden. (KUVIO 13.)

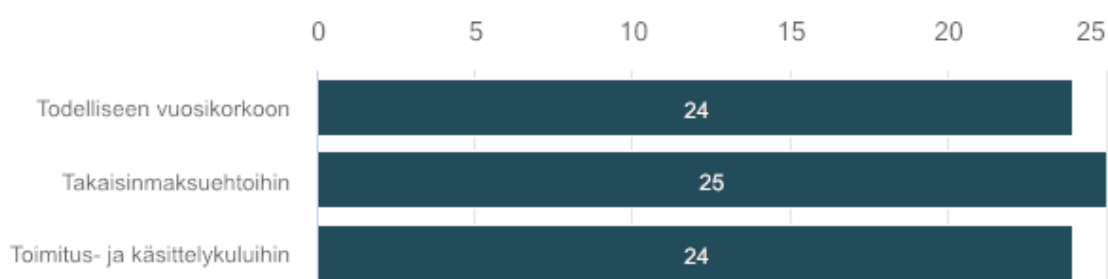

KUVIO 13. Pikavippien käyttötarkoitukset.

Kysymyksessä 16 haluttiin tietää tutustuivatko pikavippiä käyttäneet henkilöt pikavipin lainaehtoihin, kuten todelliseen vuosikorkoon, muihin luottokustannuksiin ja takaisinmaksuehtoihin. Kysymykseen vastasi 32 opiskelijaa, joista 26 oli tutustunut lainaehtoihin. Kuusi vastaajaa ei ollut tutustunut lainaehtoihin. Lainaehtoihin oli jätetty tutustumatta joko liiallisen tekstimäärän, pienellä

präntätyn tekstin tai kiinnostuksen puutteen takia. Jos kysymykseen vastasi ei, vastaaja siirtyi suoraan kysymykseen 18.

Kysymys 17 oli jatkokysymys edelliselle kysymykselle. Kysymyksessä selvitettiin mihin lainaehtoihin vastaajat olivat tutustuneet. Kyseessä oli monivalintakysymys, johon vastattiin 26 kertaa ja vastausten lukumäärä oli 73. Takaisinmaksuehtoihin oli tutustunut 25 vastaajaa. Todelliseen vuosikorkoon sekä toimitus- ja käsittelykuluihin puolestaan 24 vastaajaa kumpaankin. (KUVIO 14.)

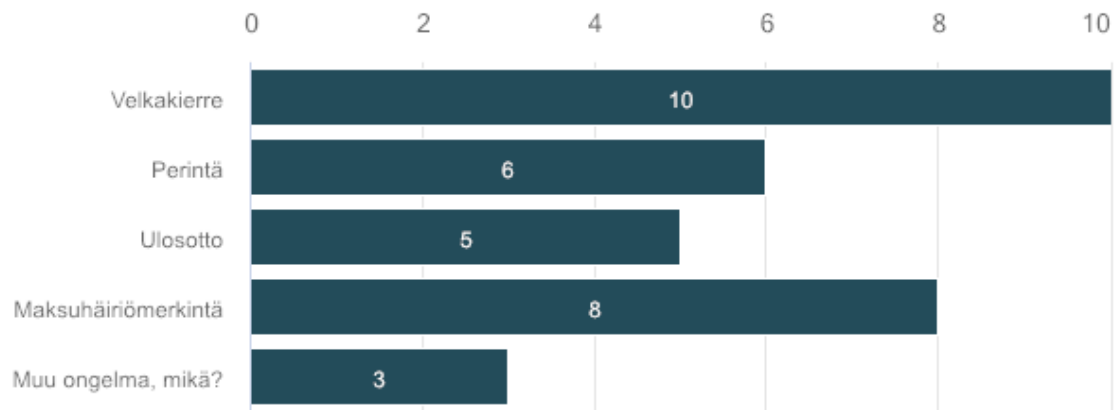

KUVIO 14. Lainaehtot, joihin vastaajat olivat tutustuneet.

Seuraavassa kysymyksessä vastaajilta selvitettiin ovatko he ottaneet pikavipin päihtyneenä. Kysymykseen vastasi 32 opiskelijaa. Vastaajista seitsemän oli ottanut pikavipin päihtyneenä ja loput 25 eivät olleet ottaneet.

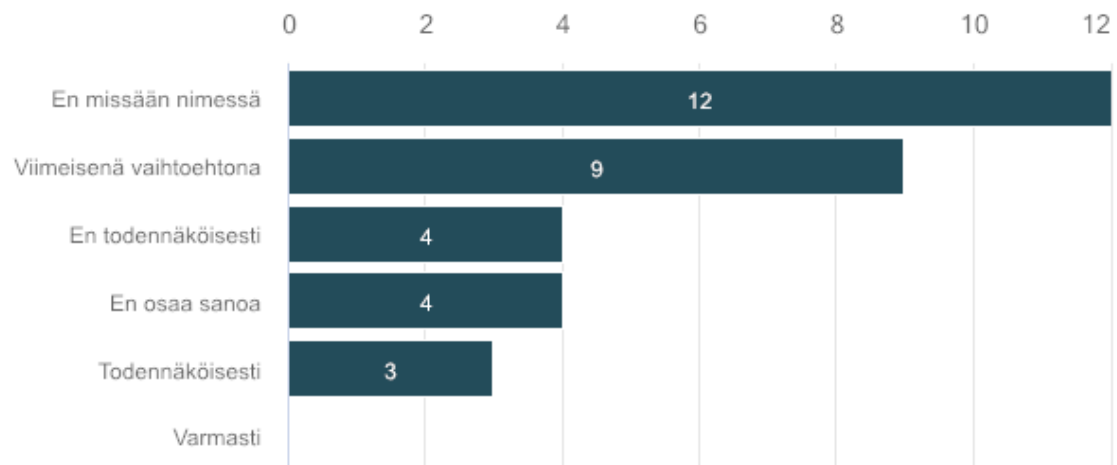
Kysymyksissä 19 ja 20 haluttiin selvittää onko vastaajille koitunut ongelmia pikavipeistä ja jos on, niin minkälaisia ongelmia. Kysymykseen 19 vastasi 32 opiskelijaa, joista neljälletoista oli koitunut ongelmia pikavipeistä. Isommalle osalle ei ollut koitunut ongelmia pikavippien käytön takia.

Kysymys 20 oli monivalintakysymys, johon vastasi 14 opiskelijaa yhteensä 32 vastauksella. Pikavippien ottaminen oli aiheuttanut velkakierteen kymmenen kertaa, maksuhäiriömerkinnän kahdeksan kertaa, perintätoimia kuusi kertaa ja ulosottoimenpiteitä viisi kertaa. Muina ongelmoina mainittiin velkajärjestelyyn joutuminen sekä identiteettirikos, jossa pikavippejä oli otettu vastaajan nimellä. (KUVIO 15.)

KUVIO 15. Pikavipeistä aiheutuneet ongelmat.

Toisen osion kahdessa viimeisessä kysymyksessä, eli kysymyksissä 21 ja 22 selvitettiin pikavippiä ottaneiden henkilöiden yleisiä mielipiteitä pikavipeistä. Kysymyksessä 21 kysyttiin kuinka todennäköisesti vastaaja tulee ottamaan pikavipin uudestaan. Kysymykseen saatiin 32 vastausta. 12 vastaajaa ei aio ottaa pikavippiä uudestaan missään nimessä ja yhdeksän vastaajaa viimeisenä vaihtoehtona. Kahdeksan vastaajaa ei todennäköisesti aio ottaa pikavippiä uudestaan tai ei osannut sanoa. Ainoastaan kolme vastajaa vastasi, että aikoo todennäköisesti käyttää pikavippiä tulevaisuudessakin. (KUVIO 16.)

KUVIO 16. Kuinka todennäköisesti vastaajat ottaisivat pikavipin uudestaan.

Kysymys 22 oli avoin kysymys, jossa selvitettiin pikavippejä käyttäneiden opiskelijoiden mielipiteitä pikavipeistä. Seuraavaksi muutamia esimerkkejä opiskelijoiden antamista vastauksista:

Otin yhden ainoan kerran ja senkin vain, koska tiesin, että ensimmäinen kerta tuli ilman korkoja ja tiesin, että minulla riittää varat maksaa se heti seuraavassa kuussa pois. Muuten en ottaisi koskaan.

Käteviä, kuten luottokortti. Toisaalta myönnetään löysästi ja jos ei saa luottokorttia ei tulisi ottaa pikavippiäkään.

Ihan ok jos tilanne on väliaikainen ja tiedät saavasi vipin maksettua seuraavan tilin yhteydessä. Saatavuuden helppous on erittäin huono nuorten kannalta, jotka eivät ymmärrä tai välitä takaisinmaksuehdoista ja -aikatauluista. Velkaantumiskierre syntyy erittäin helposti.

Pikavipit ovat maamme yksi isoimmista ongelmista, joka kohdistuu juurikin niihin ihmisiin, joihin sen ei pitäisi kohdistua, eli vähävaraisiin. Pikavipit ja nykyään kulutusluotot aiheuttavat eniten ongelmia vähävaraisille, koska takauksia ei vaadita ja vähävaraisilla ei muutenkaan ole mahdollisuutta maksaa velkojaan, on velkakierteen mahdollisuus huima. Kun lisäksi ottaa huomioon erittäin korkeat vuosikorot ja perintäkartellien olemassaolo, niin ihminen voi joutua niin syviin rahaongelmiin, että niistä palautumiseen voi mennä kymmeniäkin vuosia. Mielestäni pikavipit ja kulutusluotot tulisi kieltää kokonaan Suomessa tai vähintään tiukentaa lainsäädäntöä niin, että vähävaraiset eivät joutuisi näiden pikavippien uhreiksi. Esimerkiksi tätä ongelmaa voisi helpottaa esimerkiksi tiukentamalla tai kieltämällä kokonaan pikavippien mainostaminen ja muuttamalla lakia silleen, että kaupallisissa lainoissa tulee aina vaatia takaus tai jotain muuta vastaavaa.

Pikavippejä käyttäneiden henkilöiden mielipiteet pikavipeistä olivat suurilta osin negatiivisia. Muutaman vastaajan mielestä pikavipit ovat oikein käytettynä hyödyllinen lainamuoto. Edellä mainitut suorat lainaukset opiskelijoiden vastauksista kuvastavat hyvin opiskelijoiden mielipiteitä kokonaisuudessaan.

5.3 Yleisiä mielipiteitä pikavipeistä

Kyselylomakkeen kolmannessa osiossa selvitettiin niiden vastaajien mielipiteitä pikavippeihin, jotka eivät olleet ottaneet pikavippiä. Osion ensimmäisessä kysymyksessä, kysymyksessä 23, tiedusteltiin voisiko vastaaja kuvitella ottavansa pikavipin. Kysymykseen vastasi 148 opiskelijaa, joista 147 vastasi, että ei voisi kuvitella ottavansa pikavippiä.

Kysymys 24 oli jatkokysymys edelliselle kysymykselle. Siinä haluttiin selvittää mihin käyttötarkoitukseen vastaaja voisi kuvitella ottavansa pikavipin. Kysymykseen vastannut henkilö voisi kuvitella ottavansa pikavipin yllättäviä kuluja varten.

Lomakkeen toiseksi viimeisessä kysymyksessä haluttiin tietää mikä on suurin pikavippi, jonka henkilö voisi kuvitella ottavansa. Kysymykseen vastannut opiskelija voisi kuvitella ottavansa 101-300 euron suuruisen pikavipin.

Kyselyn viimeinen kysymys oli avoin kysymys, jossa selvitettiin niiden vastaajien mielipiteitä pikavipeistä, jotka eivät olleet koskaan käyttäneet pikavippiä. Kysymykseen vastasi 130 opiskelijaa. 18 vastaajaa ohitti kysymyksen. Seuraavaksi muutamia esimerkkejä opiskelijoiden antamista avoimista vastauksista:

Uskon että jos todellakin on mahdollisuus maksaa vippi takaisin ennen kuin korot alkavat nousta todella suuriksi, voi se olla iso apu hetkellisesti pahaan tilanteeseen. Vippejä on syytä kuitenkin vertailla, sillä korkojen määrä vaihtelee todella paljon ja joissakin ne ovat ihan naurettavan korkeita.

Olen kuullut näistä vain huonoja kokemuksia, enkä niiden perusteella suosittelisi kellekään. Lainaa kannattaisi enemmän ottaa pankista tai mahdollisuuksien mukaan pyytää vaikka omilta vanhemmilta. Pikavippiä on liian helppo ottaa ja niitä käyttämällä ihmiset hankkiutuvat myös helposti ongelmiin. Pikavippipalvelut pitäisi kieltää.

En itse haluaisi tilanteeseen, että joutuisin pikavipin ottamaan. Olen kyllä ollut rahallisesti opintojen aikana sellaisessa tilanteessa, etteivät rahat ole riittäneet ruokaan ja vanhempani ovat sitten auttaneet minua. Olisin joutunut muuten keksimään jotain muuta ja yksi vaihtoehto olisi luultavasti ollut sitten pikavippi.

En ikinä haluaisi joutua tilanteeseen, jossa joutuisin ottamaan pikavipin. On jäänyt aina sellainen mielikuva, että siitä seuraa aina vain pelkkää huonoa ja joutuu velkakierteeseen. Käytännössä pikavippejä on demonisoitu erittäin paljon enkä tiedä mikä todellisuus on, mutta siksi haluan välttää pikavippejä kuin ruttoa.

Kerran meinasin sortua ottamaan pikavipin, mutta puhuinkin vanhemmille ahdingostani ja he auttoivat minua. Mielestäni konsepti sinällään on fiksu, joskus kun vain tarvitsee isomman summan rahaa ennen palkkapäivää. Pikavippifirmojen säälimätön ahneus ja vippejä ottavien ihmisten pohjaton tyhmyys kuitenkin hämmästyttävät kerta toisensa jälkeen.

Mielipiteet ovat hyvin samankaltaisia verrattuna niiden henkilöiden mielipiteisiin, jotka olivat käyttäneet pikavippiä. Vastauksista näkyi lievästi negatiivisempi kanta pikavippejä kohtaan kuin niitä käyttäneillä henkilöillä.

5.4 Vertailu 2012 tutkimukseen

Tutkimuksen tuloksia voidaan vertailla Muhosen 2012 tekemän tutkimuksen tulosten kanssa. 2012 kyselyyn vastasi 267 opiskelijaa, joista 22 oli käyttänyt pikavippiä. 17 opiskelijaa oli ottanut alle 200 euron pikavipin ja viisi yli 200 euron pikavipin. Puolet vastanneista oli käyttänyt pikavippiä alle viisi kertaa ja puolet yli viisi kertaa. Vain neljälle pikavippejä käyttäneelle henkilölle oli aiheutunut ongelmia. Pikavippejä oli käytetty eniten 22-25-vuotiaiden keskuudessa. (Muhonen 2012, 10-24.)

Tämän tutkimuksen kyselyyn vastasi 187 opiskelijaa, joista 33 oli käyttänyt pikavippiä. Vastaajat olivat ottaneet 44 kertaa alle 500 euron pikavipin ja 11 kertaa yli 500 euron pikavipin. 19 opiskelijaa oli ottanut pikavipin alle viisi kertaa ja 13 opiskelijaa yli viisi kertaa. 14 opiskelijalle oli koitunut ongelmia pikavippien käytöstä. Pikavippejä olivat ottaneet eniten 30-vuotta täyttäneet.

Yleisimmät käyttötarkoitukset vuonna 2012 olivat ruoka, juhliminen, nautintoaineet ja liikennekulut. Opintoja rahoitettiin pääasiassa opintotuella, töissä käymällä sekä säästöillä. 45,7 %:lla vastaajista oli nimissään myös muita lainoja, kuten opintolainaa, asuntolainaa tai muita kulutusluottoja. (Muhonen 2012, 13-14, 20 & 27.)

Yleisimmät käyttötarkoitukset ovat muuttuneet hieman vuoden 2012 tutkimukseen verrattuna. Tähän kyselyyn vastanneiden yleisimpiä käyttötarkoituksia pikavipille olivat yllättävät kuluterät, juhliminen sekä normaalit elämiseen liittyvät kulut. Opiskelijat rahoittavat opintojaan edelleen opintotuella ja töissä käymällä. Nykyisin opiskelijat rahoittavat opintojaan useammin opintolainalla kuin säästöillä. 72,5 %:lla vastaajista oli nimissään myös muita lainoja tai luottoja.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä pääluvussa käyn läpi tutkimuksen tuloksia ja reflektoin niitä opinnäytetyön tietoperustaan sekä aikaisemmin toteutettuun vastaavanlaiseen tutkimukseen. Opinnäytetyön kohderyhmänä toimivat Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijat. Oulun ammattikorkeakoulussa opiskelee 8874 opiskelijaa, joista 187 vastasi kyselyyn. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, että kuinka moni Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoista on käyttänyt pikavippiä ja kuinka monelle pikavippiä käyttäneelle niistä on aiheutunut ongelmia. Opinnäytetyössä selvitettiin myös aiheutuneiden ongelmien laatua, pikavippien käyttötarkoituksia ja yleisiä mielipiteitä pikavipeistä.

Kyselyyn vastanneista yli puolet enemmän oli naisia ja selvästi suurin osa vastaajista oli 22-25-vuotiaita. Suuri ero kyselyyn vastanneiden sukupuolen välillä oli yllättävä, mutta vastaajien keski-ikä oli odotettu. Liiketalouden opiskelijat vastasivat kyselyyn ahkerimmin, mutta myös sosiaali- ja terveysalalta saatiin hyvin vastauksia. Luonnonvara-alalta kyselyyn ei juurikaan saatu vastauksia. Vastaajat jakautuivat suhteellisen tasaisesti eri vuosikursseille. Eniten vastaajia opiskeli kuitenkin kolmannella vuosikurssilla ja vähiten viidennellä vuosikurssilla tai yliajalla. Suosituimmat asumismuodot vastaajien keskuudessa olivat vuokralla asuminen yksin tai toisen henkilön kanssa. Noin neljänneksellä vastaajista oli lapsia. Yleisimpiä opintojen rahoitustapoja olivat luonnollisesti opintotuki, opintolaina sekä töissä käyminen. 134 vastaajalla oli nimissään muita lainoja tai luottoja, joista yleisin oli opintolaina. Toiseksi eniten vastaajilla oli nimissään muita kulutusluottoja, kuten osamaksuja tai luottokortteja.

Pikavippejä oli ottanut 187 vastaajasta 33 opiskelijaa. Valtaosa kyselyyn vastanneista opiskelijoista ei ollut käyttänyt koskaan pikavippiä. Pikavipin oli ottanut kuitenkin melkein joka viides kyselyyn vastanneista opiskelijoista. Luku on suurempi kuin osasin odottaa, mutta ei kuitenkaan yllättävä, johtuen pikavippien voimakkaasta markkinoinnista. Pikavippejä ottaneista henkilöistä 18 oli miehiä ja 15 naisia. Kyselyyn vastanneista miehistä noin 31% oli ottanut pikavipin, kun taas naisista noin 12%. Vastausten perusteella voidaan todeta, että pikavippien käyttö Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa on suhteellisen yleistä ja että miespuoliset opiskelijat ovat ahkerampia pikavippien käyttäjiä kuin naiset.

14 opiskelijalle oli aiheutunut erilaisia ongelmia pikavipeistä. Pikavipin ottaminen oli aiheuttanut ongelmia siis noin 44 prosentille sitä käyttäneistä opiskelijoista. Yleisin pikavipeistä aiheutunut

ongelma oli velkakierre, johon oli joutunut 10 vastaajaa. Toiseksi yleisin ongelma oli maksuhäiriömerkintä, joka oli merkitty kahdeksalle vastaajalle. Kuusi vastaajaa oli joutunut perintätoimien kohteeksi ja viideltä vastaajalta pikavippivelkoja oli peritty ulosoton kautta. Tulokset osoittavat, että todella suurelle osalle pikavippejä ottaneista opiskelijoista on aiheutunut vakaviakin ongelmia.

Suosituin pikavippien käyttötarkoitus vastaajien keskuudessa oli yllättävät kuluerät, jota varten pikavipin oli ottanut 14 opiskelijaa. Toiseksi eniten pikavippejä käytettiin normaaleihin elämisestä aiheutuviin kuluihin sekä juhlimiseen. Pikavippejä käytettiin paljon myös muiden velkojen takaisinmaksuun sekä aikaisempien pikavippivelkojen takaisinmaksuun. Vastauksen pohjalta voidaan siis todeta, että opiskelijat käyttävät pikavippejä pääsääntöisesti elämisestä aiheutuviin välttämättömiin menoihin, mutta niitä käytetään välillä myös turhiin menoihin, kuten juhlimiseen.

Opiskelijoiden mielipiteitä pikavipeistä tiedusteltiin avoimilla kysymyksillä. Vastausten perusteella voidaan todeta, että opiskelijoiden mielipiteet pikavipeistä ovat pääasiassa negatiivisia, mutta muutamien vastaajien mielestä pikavipit ovat oikein käytettynä jopa tarpeellinenkin lainamuoto.

Kun tutkimuksen tuloksia verrataan vuonna 2012 tehtyyn vastaavanlaiseen tutkimukseen, voidaan todeta, että pikavippejä käytetään opiskelijoiden keskuudessa nykypäivänä määrällisesti ja suhteellisesti enemmän kuin seitsemän vuotta sitten. Lisäksi voidaan todeta, että pikavipit aiheuttavat nykypäivänä enemmän ongelmia ja että lainamäärät ovat suurempia. Opiskelijat käyttävät myös muita luottoja ja lainoja huomattavasti enemmän kuin aikaisemmassa tutkimuksessa.

Opinnäytetyön teoriaosassa käytiin läpi, että vuonna 2015 pikavippien käyttö lähti jälleen nousuun. Pikavippejä otettiin enemmän, keskimääräinen lainamäärä kasvoi ja luottokustannukset nousivat. Tutkimuksen tulokset ovat linjassa tämän kanssa. Vertailusta vuoden 2012 tutkimuksen kanssa selviää, että pikavippejä on otettu määrällisesti enemmän, luottomäärät ovat suurempia sekä ongelmia aiheutuu enemmän.

7 POHDINTA

Luvun tarkoituksena on pohtia opinnäytetyön onnistumista. Pohdin opinnäytetyön onnistumista tavoitteiden saavuttamisen, valitun tutkimusmenetelmän toimivuuden, reliabiliteetin sekä validiteetin näkökulmasta. Lopuksi esitän jatkotutkimusidean aiheeseen liittyen.

Opinnäytetyön tärkeimpinä tavoitteina oli selvittää, että kuinka moni Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoista on käyttänyt pikavippiä ja kuinka monelle niistä on aiheutunut ongelmia. Lisäksi tavoitteena oli selvittää aiheutuneiden ongelmien laatu, mihin käyttötarkoituksiin pikavippejä on otettu sekä opiskelijoiden yleisiä mielipiteitä pikavipeistä.

Onnistuin mielestäni vastaamaan opinnäytetyölle asetettuihin tutkimuskysymyksiin hyvin. Sain selvitettyä, että melkein joka viides kyselyyn vastannut opiskelija on käyttänyt pikavippejä. Lisäksi sain selville, että yli pikavipit ovat aiheuttaneet ongelmia yli 40 prosentille niitä käyttäneistä henkilöistä. Myös pikavippien käyttötarkoitukset, niiden aiheuttamat ongelmat ja yleiset mielipiteet pikavipeistä saatiin selville.

Tutkimusmenetelmäksi valittu määrällinen tutkimus ja toteuttamistavaksi valittu sähköinen kyselytutkimus sopivat mielestäni hyvin tähän opinnäytetyöhön. Määrällinen tutkimusote mahdollisti tulosten analysoinnin numeerisesti sekä havainnollistamisen taulukoiden avulla. Sähköisen kyselytutkimuksen avulla kyselyä saatiin jaettua ammattikorkeakoulun intrassa sekä sosiaalisen median kanavissa. Tutkimuksen toteuttamistapa mahdollisti paremman vastausprosentin saavuttamisen verrattuna esimerkiksi paperikyselyyn. Sähköisen kyselyn kautta tutkimuksen kohderyhmää ei tarvinnut rajata esimerkiksi yhden kampuksen opiskelijoihin, vaan kohderyhmänä pystyi olemaan kaikki koulun opiskelijat.

Tutkimuksen reliabiliteetti, eli luotettavuus, voidaan todeta kohtalaisen hyväksi, sillä vastaajat pystyivät vastaamaan kyselyyn vain kerran ja kyselylomakkeen kysymykset oli suunniteltu niin, että ”vitsillä” vastaaminen oli vaikeaa. Myös aineistonkeruuprosessi on kuvattu mahdollisimman avoimesti ja tarkasti. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, että teoriapohja koostuu pitkälti lainsäädännöstä.

Opinnäytetyön validiteetti voidaan todeta suhteellisen riittäväksi. Vaikka kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden määrä on pieni verrattuna koulun koko opiskelijamäärään, kyselyyn vastasi mielestäni riittävästi henkilöitä pätevän tutkimustuloksen saamiseksi. Seitsemän vuotta sitten tehtyyn opinnäytetyöhön opiskelijoiden pikavippien käytöstä Mikkelin ammattikorkeakoulussa vastasi 269 opiskelijaa, mitä voidaan käyttää vertailukohtana arvioitaessa tämän opinnäytetyön validiteettia. 187 vastaajaa on mielestäni hyvinkin lähellä potentiaalista maksimimäärää, sillä myönnetyn tutkimusluvan mukaan kyselyä ei ollut mahdollista jakaa sähköpostilla, vaan se jaettiin linkkinä Oulun ammattikorkeakoulun intrassa. Motivoin opiskelijoita vastaamaan kyselyyn arpomalla 50 euron lahjakortin vastaajien kesken.

Jatkotutkimusaiheena ehdotan vastaavanlaista tutkimusta muutaman vuoden päästä. Pikavippialaan kohdistuva lakimuutos tulee voimaan vuoden 2019 aikana, ja olisi mielenkiintoista nähdä, että onko se vaikuttanut opiskelijoiden pikavippien käyttöön.

LÄHTEET

Ahola, R., Pajuniemi, A. & Pajukangas, S. 2019. Tuomioistuinten työtilastoja vuodelta 2018. Oikeusministeriön julkaisuja, Toiminta ja hallinto 2019:8.

Aluehallintovirasto. 2019a. Luotonantajat ja vertaislainanvälittäjät. Hakupäivä 20.3.2019 <https://www.avi.fi/web/avi/luotonantajat>.

Aluehallintovirasto. 2019b. Kuluttajaluotot. Hakupäivä 20.3.2019 <https://www.avi.fi/web/avi/kuluttajaluotot>.

De Bruijn, O., suunnittelija, Oulun ammattikorkeakoulu. RE: Tietoja opinnäytetyötä varten. Sähköpostiviesti. tietotuotanto@oamk.fi 23.5.2019.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9., uudistettu painos. Porvoo: Edita.

HE 64/2009 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, rikoslain 36 luvun 6 §:n ja korkolain 4 §:n muuttamisesta.

HE 24/210 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräiden luotonantajien rekisteröinnistä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.

HE 78/2012 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain sekä korkolain 2 §:n muuttamisesta.

HE 230/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle kuluttajaluottosopimuksia ja eräitä muita kuluttajasopimuksia koskevien säännösten muuttamisesta.

Hänninen, J. & Hänninen, J. 2015. Suomalainen velkakirja. Ihmisten elämä velkaantuvassa maassa. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Jakobsson, N. 2011. Pikaluottojen sääntely. Helsingin Yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.

Keinänen, A. & Vartiainen, N. 2016. Pikaluottojen valvonta: Miten lainsäädännön valvonta toteutuu käytännössä? Edilex referee-artikkeli 2016/23.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2014a. Luottosanasto. Hakupäivä 12.3.2019 <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/luotot/luottosanasto/>.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2014b. Perintäkulut ja perinnän eteneminen. Hakupäivä 14.3.2019 <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/perinta/perintakulut-ja-perinnan-eteneminen/>.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2014c. Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa elämää. Hakupäivä 17.3.2019 <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/perinta/maksuhairiomerkinta/>.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto. 2014d. Luoton hinta. Hakupäivä 12.3.2019 <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/luotot/luoton-hinta/>

Korkolaki 20.8.1982/633.

Kuluttajaliitto. 2019. Kuluttajaluotot. Hakupäivä 15.2.2019 <https://www.kuluttajaliitto.fi/tietopankki/oman-talouden-hallinta/lainat-ja-luotot/kuluttajaluotot/>.

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38.

LA 24/2018 vp. Lakialoite laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun muuttamisesta.

Laki eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä 14.10.2016/853.

Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513

Luottotietolaki 11.5.2007/527

Muttilainen, V. & Valkama, E. 2008. Maksuvaikeudet pikaluottomarkkinoilla. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tiedonantoja 86.

Muhonen, T. 2012. Mikkelin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavippien käyttö. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Rantala, K. 2012. Vippikierteen muotokuva. Helsinki, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 24/2012.

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4

Oikeuslaitos. 2018. Velat ja lainat. Hakupäivä 22.3.2019 https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index/talous_ja_velkaneuvonta/taloudensuunnittelu/velatjalainat.html

Oikeusministeriön asetus vastapuolen maksettavaksi tuomittavista oikeudenkäyntikuluista oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8c §:ssä tarkoitetuissa asioissa 14.12.2001/1311

Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2008-2009. 2010. Liitetaulukko 8. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Hakupäivä 25.3.2019 https://www.stat.fi/til/lkan/2009/04/lkan_2009_04_2010-03-25_tau_008_fi.html

Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2009-2010. 2011. Liitetaulukko 4. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Hakupäivä 25.3.2019 https://www.stat.fi/til/lkan/2010/04/lkan_2010_04_2011-03-22_tau_004_fi.html

Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2011-2013. 2014. Liitetaulukko 3. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Hakupäivä 25.3.2019 https://www.stat.fi/til/lkan/2013/04/lkan_2013_04_2014-03-21_tau_003_fi.html

Pienlainayritysten tunnuslukuja vuosina 2013-2014. 2015. Liitetaulukko 3. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Hakupäivä 25.3.2019 https://www.stat.fi/til/lkan/2014/04/lkan_2014_04_2015-03-18_tau_003_fi.html

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2018 vp – HE 230/2018 vp.

Valtioneuvoston asetus luottosopimuksesta kuluttajalle annettavista tiedoista 2.9.2010/789

Ulosottoaari 15.6.2007/705

Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavippien käyttö

Kysely on osa opinnäytetyötä Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden pikavippien käyttö. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, kuinka moni Oulun ammattikorkeakoulun opiskelija on käyttänyt pikavippiä, miksi pikavippi on otettu, kuinka monelle pikavipeistä on aiheutunut ongelmia ja millaisia ongelmat ovat olleet. Lisäksi kyselyssä selvitetään myös opiskelijoiden yleisiä mielipiteitä pikavipeistä. Kyselyyn vastataan anonymisti.

Kyselyyn vastaajat voivat myös halutessaan osallistua 50e arvoisen Gigantin lahjakortin arvontaan. Arvontaan osallistuvien yhteystietoja ei voida yhdistää varsinaisen kyselyn vastauksiin. Kysely on avoinna 10.5. asti.

1. Sukupuoli?

- Nainen
- Mies
- En halua määritellä

2. Ikä?

- 18-21
- 22-25
- 26-29
- 30 tai yli

3. Koulutusala?

- Liiketalouden ala
- Kulttuuriala
- Luonnonvara-ala
- Tekniikan ala
- Sosiaali- ja terveysala

4. Vuosikurssi?

- 1. vuosikurssi
- 2. vuosikurssi
- 3. vuosikurssi
- 4. vuosikurssi
- 5. vuosikurssi tai yli

5. Asumismuoto?

- Asun vuokralla yksin
- Asun vuokralla toisen henkilön kanssa
- Asun omistusasunnossa
- Asun sukulaisen asunnossa vuokralla
- Joku muu, mikä? _____

6. Onko sinulla lapsia?

- Kyllä
- Ei

7. Miten rahoitat opiskelusi? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Opintotuki
- Opintolaina
- Käyn töissä
- Säästöillä
- Perheen avustuksella
- Muuten, miten? _____

8. Onko sinulla lainoja tai luottoja, jotka eivät ole pikavippejä?

- Kyllä
- Ei

9. Mitä seuraavista lainoista tai luotoista sinulla on? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Opintolaina
- Autolaina
- Asuntolaina
- Kuluttajaluotto (osamaksu, luottokortti, joustoluotto tms.)
- Joku muu, mikä? _____

OSIO 2

10. Oletko koskaan ottanut pikavippiä?

- Kyllä
- En

11. Mitä kautta sait tietää mahdollisuudesta ottaa pikavippi?

12. Minkä kokoisen pikavipin olet ottanut? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Alle 100e
- 101-300e
- 301-500e
- 501-1000e
- 1000-2000e
- yli 2000e

13. Kuinka monta kertaa olet ottanut pikavippiä?

- 1-2 kertaa
- 3-5 kertaa
- 6-10 kertaa
- yli 10 kertaa

14. Onko sinulla tällä hetkellä velkaa pikavipeistä?

- Kyllä, paljonko arviolta tällä hetkellä?
-
- Ei

15. Mihin käyttötarkoitukseen olet ottanut pikavipin? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Vuokraan
- Muiden velkojen takaisinmaksuun
- Aikaisemmin otetun pikavipin takaisinmaksuun
- Juhlimiseen
- Harrastuksiin
- Vaatteisiin ja sisustukseen
- Kodin elektroniikkaan
- Matkailuun
- Terveystieteisiin
- Nautintoaineisiin
- Yllättäviin kulueriin (esim. auton korjaus)
- Johonkin muuhun, mihin? _____

16. Tutustuitko pikavipin lainaehtoihin, kuten todelliseen vuosikorkoon, muihin luottokustannuksiin ja takaisinmaksuehtoihin?

- Kyllä
- En, miksi? _____

17. Mihin lainaehtoihin tutustuit? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Todelliseen vuosikorkoon
- Takaisinmaksuehtoihin
- Toimitus- ja käsittelykuluihin

18. Oletko ottanut pikavipin päihtyneenä?

- Kyllä
- En

19. Onko sinulle koitunut ongelmia pikavipistä?

Kyllä

Ei

20. Mitä seuraavista ongelmista sinulle on koitunut? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Velkakierre

Perintä

Ulosotto

Maksuhäiriömerkintä

Muu ongelma, mikä? _____

21. Miten todennäköisesti tulet ottamaan uudelleen pikavipin?

En missään nimessä

Viimeisenä vaihtoehtona

En todennäköisesti

En osaa sanoa

Todennäköisesti

Varmasti

22. Mitä mieltä olet pikavipeistä?

OSIO 3

23. Voisitko kuvitella ottavasi pikavipin?

- Kyllä
- En

24. Mihin seuraavista käyttötarkoituksista voisit kuvitella ottavasi pikavipin? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Vuokraan
- Muiden velkojen takaisinmaksuun
- Juhlimiseen
- Harrastuksiin
- Vaatteisiin ja sisustukseen
- Kodin elektroniikkaan
- Matkailuun
- Terveystieteisiin
- Nautintoaineisiin
- Yllättäviin kulueriin (esim. auton korjaukseen)
- Johonkin muuhun, mihin? _____

25. Mikä on suurin pikavippi, jonka voisit kuvitella ottavasi?

- alle 100e
- 101-300e
- 301-500e
- 501-1000e
- 1001-2000e
- yli 2000e

26. Mitä mieltä olet pikavipeistä?
